

Opinnäytetyö (AMK)

Liiketoiminnan logistiikka

2015

Tiia Apro

KILPAILUTUSPROSESSIN KEHITTÄMINEN SÄHKÖISEKSI

– Case: Kaarinan kaupunki

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU
TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Tiia Aapro

KILPAILUTUSPROSESSIN KEHITTÄMINEN SÄHKÖISEKSI

– Case: Kaarinan kaupunki

Kaarinan kaupungin ja muiden hankintayksiköiden on kehitettävä julkisia hankintoja, jotta arjen haasteisiin ja uudistuvan hankintalain velvoitteisiin vastattaisiin mahdollisimman toimivalla tavalla. Opinnäytetyön ensisijaisena tavoitteena oli löytää Kaarinan kaupungille sopivin kilpailutusjärjestelmäratkaisu. Tarkoituksena oli myös tarkastella uudistuvan hankintalain keskeisintä sisältöä ja hankintaprosessin kehittymistä sähköisiin hankintaratkaisuihin. Työ keskittyy tarkastelemaan kilpailutuksen sähköistämistä, sähköisiä hankintamenetelmiä ja kilpailutusjärjestelmiä.

Kirjoittamisprosessin aikana hyödynnettiin etenkin julkisiin hankintoihin liittyvää kirjallisuutta ja sähköisiä julkaisuja. Yhteistyö kilpailutusjärjestelmien tarjoajien kanssa oli merkittävässä asemassa, jotta pystyttiin takaamaan tietojen virheettömyys ja luotettavuus. Työ alkaa julkisten hankintojen ja kilpailutusprosessin yleisluontoisella kuvaamisella. Sähköisen hankinnan tarkastelun jälkeen Kaarinan kaupungille löydettiin sopivin kilpailutusjärjestelmäratkaisu.

Työssä kuvattiin perinteisen ja sähköisen kilpailutusprosessin sekä dynaamisen hankintajärjestelmän ja sähköisen huutokaupan vaiheita. Oleellisin tulos oli sopivan kilpailutusjärjestelmän löytyminen Kaarinan kaupungin tarpeisiin. Työn avulla alalla opiskelevat ja työskentelevät saavat puolueettoman käsityksen sähköisen hankinnan eduista sekä kilpailutusjärjestelmän keskeisimmistä toiminnoista.

ASIASANAT:

Julkiset hankinnat, kilpailuttaminen, prosessit, kehittäminen, sähköistys, laki julkisista hankinnoista

BACHELOR'S THESIS | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Business Logistics

March 2015 | 52

Helena Rantanen

Tiia Aapro

DEVELOPMENT OF AN ELECTRONIC TENDERING PROCESS

– Case: City of Kaarina

During the next few years the new procurement law will put under an obligation that public procurement must be tendered electronically. The main objective of this thesis was to find an electronic tendering system which can bring many benefits to the city of Kaarina. The objective of this thesis was also to explore why and how the public tendering is developing to electronic, as well as to describe how tendering process will change. This thesis focuses on a competitive tendering electrification, as well as electronic procurement methods and tendering systems.

During the writing process, public procurement literature was used, as well as electronic publications. Co-operation with system providers was in an important role, so that information which concern electronic tendering solutions is accurate. This thesis begins by examining the public procurement and ends with a demonstration of electronic tendering. Ultimately, the suitable tendering system solution for the city of Kaarina is introduced.

The thesis succeeded to describe clearly the stages of traditional and electronic tendering processes. Also dynamic purchasing system and electronic auction stages is described clearly. The most important result was the finding of suitable tendering system for the city of Kaarina. This thesis provides an objective view of the benefits of electronic procurement and tendering systems' main activities.

KEYWORDS:

Public purchases, competitive tendering, processes, developing, electrification, act on public contracts

SISÄLTÖ

SANASTO	6
1 JOHDANTO	8
2 JULKISET HANKINNAT	10
2.1 Lainsäädäntö	10
2.2 Hankinnan arvo ja kynnyksarvot	11
3 KILPAILUTUSPROSESSI	13
3.1 Tarjouspyynnön ja sopimuksen valmistelu	14
3.2 Hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön julkaiseminen	15
3.3 Tarjousaika sekä kysymykset ja vastaukset	17
3.4 Tarjousten käsittely	19
3.4.1 Vastaanotto ja avaaminen	19
3.4.2 Kelpoisuuden ja soveltuvuuden arviointi	20
3.4.3 Tarjousten vertailu	20
3.5 Hankintapäätös ja tiedoksianto	21
3.6 Hankintasopimus ja jälki-ilmoitus	21
4 SÄHKÖINEN HANKINTA	23
4.1 Hankintalain uudistuminen	24
4.2 Sähköiset hankintamenetelmät	27
4.2.1 Dynaaminen hankintajärjestelmä	28
4.2.2 Sähköinen huutokauppa	30
4.3 Sähköinen hankinta- ja kilpailutusjärjestelmä	32
5 KAARINAN KAUPUNGIN HANKINTOJEN KEHITTÄMINEN	34
5.1 Kilpailutusjärjestelmävaihtoehdot	35
5.1.1 Cludia Oy	36
5.1.2 Tarjova Oy	36
5.1.3 eKeiretsu Oy	37
5.2 Kilpailutusjärjestelmien vertaileminen	38
5.2.1 Kilpailutusjärjestelmän keskeisimmät toiminnot	39
5.2.2 Kustannukset	41
5.2.3 Tekniset vaatimukset ja tarjoajan näkökulma	42

5.3 Kilpailutusjärjestelmän valinta	42
5.4 Kilpailutusjärjestelmän hankinta ja jatkotoimenpiteet	46
6 POHDINTA	48
LÄHTEET	51

LIITTEET

Liite 1. Kilpailutusjärjestelmien vertailutaulukko

KUVAT

Kuva 1. Tarjousten välittäminen sähköisesti vuonna 2011. 26

KUVIOT

Kuvio 1. Kilpailutusprosessi avoimessa menettelyssä pääpiirteittäin.	14
Kuvio 2. Dynaamisen hankintajärjestelmän vaiheet pääpiirteittäin.	29
Kuvio 3. Sähköisen huutokaupan prosessin vaiheet pääpiirteittäin.	31
Kuvio 4. Kaarinan hankintapalveluiden organisaatiokaavio.	34
Kuvio 5. Kilpailutusjärjestelmän kilpailutusprosessi pääpiirteittäin.	39

TAULUKOT

Taulukko 1. Kynnysarvot.	12
Taulukko 2. Ilmoitustyytit ominaisuuksineen kansallisissa ja EU-hankinnoissa.	16
Taulukko 3. Vähimmäismääräajat EU-hankinnoissa.	18
Taulukko 4. Tarjovan hinnoittelu ilman arvonlisäveroa.	44

SANASTO

Avoin menettely	Avoin menettely on käytetyin ja yksinkertaisin hankintamenettely, ja sitä voidaan käyttää kaikissa hankinnoissa. Hankinnasta ilmoitetaan julkisesti ja tarjouskilpailuun voi osallistua kaikki halukkaat. Saatuja hyväksyttäviä tarjouksia vertailaan, ja niiden perusteella tehdään hankintapäätös. (Logistiikan Maailma 2015.)
Direktiivi	Direktiivit määrittelevät tavoitteet, joihin jokaisen Euroopan maan täytyy pyrkiä. Yksittäiset maat saavat kuitenkin itse päättää, miten direktiivit siirretään osaksi kansallista lainsäädäntöä. (Europa 2015.)
Eritysalojen hankintalaki	Eritysalojen hankintalakia (349/2007) sovelletaan vesi-energiahuollon, liikenteen sekä postipalveluiden alalla toimivien yksiköiden tavara- ja palveluhankintoihin sekä rakennusurakoihin. Eritysalojen hankintalaki tuli voimaan hankintalain kanssa samaan aikaan, ja niiden sisällöt ovat pääpiirteittäin samanlaiset. Eritysalojen EU-hankinnoilla on omat kynnysarvot. (Eskola & Ruohoniemi 2011, 443.)
Hankintalaki	Julkisia hankintoja koskevassa laissa (348/2007) säännellään muun muassa kilpailuttamismenettelyistä. Hankintalakia ja erityisalojen hankintalakia täydentää erillislaki (698/2011) sähköisen huutokaupan ja dynaamisen hankintajärjestelmän käytöstä. (Lähde & Hannonen 2012, 12.)
Hankintamenettely	Hankinnassa käytettävä menettelyvaihtoehtoja on yhdeksän: avoin menettely, rajoitettu menettely, neuvottelumenettely, kilpailullinen neuvottelumenettely, suunnittelukilpailu, puitejärjestely, dynaaminen hankintajärjestelmä, sähköinen huutokauppa ja suora hankinta. (Logistiikan Maailma 2015.)
HILMA	Ilmoituskanava, jossa julkaistaan keskitetysti julkisia hankintoja koskevia ilmoituksia (Lähde & Hannonen 2012, 12).
Julkinen hankinta	Julkisella hankinnalla tarkoitetaan julkisilla varoilla tavara-, palvelu- ja rakennusurakkahankintojen ostamista, vuokraamista tai siihen rinnastettavaa toimintaa sekä urakalla teettämistä (Eskola & Ruohoniemi 2011, 49).
Kilpailullinen neuvottelumenettely	Kilpailullista neuvottelumenettelyä voidaan käyttää erityisen monimutkaisissa hankinnoissa. Aluksi julkaistaan hankintailmoitus, johon kaikki halukkaat lähettävät osallistumishakemuksen. Neuvottelut käydään hyväksytyjen ehdokkaiden kanssa, ja tarkoituksena on löytää vähintään yksi toteutettavissa oleva ratkaisu, mikä vastaa hankintayksikön tarpeita. Kun toteuttamistapa on valittu, pyydetään ehdokkailta valitun toteutustavan mukainen tarjous. (Logistiikan Maailma 2015.)

Laatujärjestelmän sertifiointi

Laatujärjestelmän sertifiointi (ISO 9001) on tunnetuin standardeista ja käytetyin johtamismalli sekä luotettava todistus asiakaslähtöisestä toiminnasta ja järjestelmän laadun jatkuvasta kehittämisestä (Inspecta Sertifiointi Oy 2015a).

Neuvottelumenettely

Neuvottelumenettelyn käyttäminen edellyttää hankintalaissa määriteltyjen edellytysten täyttymistä. Aluksi julkaistaan hankintailmoitus, johon kaikki halukkaat lähettävät osallistumishakemuksen. Osallistumishakemuksista valitaan riittävän monta ehdokasta, joiden kanssa neuvotellaan sopimuksen ehdoista. (Logistiikan Maailma 2015.)

Puitejärjestely

Puitejärjestelyä käytetään toistuvissa hankinnoissa, joita tehdään tietyn ajanjakson aikana. Puitesopimusjärjestely tehdään yhden tai useamman toimittajan kanssa. Puitesopimus voi olla voimassa enintään neljä vuotta, mutta se voi olla pidempi tietyin poikkeuksin. Hankintamenettely on joko avoin tai rajoitettu. (Eskola & Ruohoniemi 2011, 200–201.)

Rajoitettu menettely

Rajoitettu menettely on toiseksi käytetyin hankintamenettely. Menettely aloitetaan julkaisemalla hankintailmoitus. Halukkaat lähettävät osallistumishakemuksen, joiden perusteella valitaan riittävän monta, joille tarjouspyyntö lähetetään. Saatujen hyväksyttävien tarjousten perusteella tehdään hankintapäätös. (Logistiikan Maailma 2015.)

Suorahankinta

Suorahankinnan käyttäminen edellyttää hankintalaissa määriteltyjen edellytysten täyttymistä ja se on perusteltava hankintapäätöksessä. Suorahankinnassa valitaan ilman hankintailmoitusta ja kilpailutusta vähintään yksi toimittaja, jonka kanssa neuvotellaan hankintasopimuksen ehdoista. (Logistiikan Maailma 2015.)

Suunnittelukilpailu

Suunnittelukilpailun järjestämisen tarkoituksena on hankkia jonkinlainen suunnitelma tai malli. Kilpailussa on erityinen tuomaristo, joka valitsee kilpailun voittajan ja laatii menettelystä pöytäkirjan. (Logistiikan Maailma 2015.)

Tietoturvajärjestelmän sertifiointi

Tietoturvajärjestelmän sertifiointi (ISO/IEC 27001) osoittaa, että tietoja hallinnoidaan virheettömyyden takaamiseksi, käytettävyyden helpottamiseksi ja niiden suojaamiseksi (Inspecta Sertifiointi Oy 2015b).

Yhteishankintayksikkö

Hankintayksikkö voi hankkia tavaroita, palveluja ja rakennusurakoita yhteishankintayksiköltä ilman tarjouskilpailua. Yhteishankintayksikkö kilpailuttaa hankinnat asianmukaisesti ja noudattaa hankintalainsäädännön menettelytapavelvoitteita. Valtion yhteishankintayksikkö on Hansel Oy ja kuntien KL-Kuntahankinnat Oy. (Hansel Oy 2015.)

1 JOHDANTO

Jokaiseen kansalaiseen vaikuttaa päivittäin julkiset hankinnat, vaikka emme sitä aina huomaa. Pidämme monia arkipäiväisiä asioita itsestäänselvyytenä, joita julkinen sektori tarjoaa meille automaattisesti. Kunnilla on erittäin laaja vastuualue, kunnilla on velvollisuus järjestää esimerkiksi jokaiselle kuntalaiselle peruspalvelut päivittäin. Peruspalveluiden kautta kunta tarjoaa edellytykset arjen elämiseen, hyvinvointiin ja perusturvallisuuteen. Peruspalveluihin kuuluvat sosiaali- ja terveydenhuolto, opetus- ja sivistystoimi sekä ympäristö ja tekninen infrastruktuuri (Suomi.fi 2012). Julkisilla varoilla hankitaan vuosittain noin 35 miljardilla eurolla tuotteita, palveluita ja urakoita (Pekkala & Pohjonen 2012, 22). Peruspalveluiden tarjoaminen vaatii rahoitusta, mitä saadaan pääsääntöisesti kunnallisella verotuksella, valtionosuuksilla sekä palveluista perittävillä maksuilla. Julkiset hankinnat ovat merkittävä taloudellinen kokonaisuus, joten hankintatoimen tarkoituksenmukainen järjestäminen, riittävän yhtenäinen hankintamenettely ja oikein toteutettu kilpailuttaminen ovat sekä kunnallistalouden että kuntalaisen kannalta tärkeitä (Oksanen 2010, 8).

Teknologian kehittyminen vaikuttaa merkittävästi julkisiin hankintoihin. Viime vuosien aikana hankintaprosessin alku- ja loppuvaihe ovat lähes kokonaan sähköistyneet. Hankinnoista ilmoitetaan HILMAssa, ja myös sähköinen laskutus on lisääntynyt ja maksut suoritetaan sähköisesti. Hankintaprosessin keskivaihe eli kilpailuttaminen vaatii kehitystä, jotta jokainen vaihe olisi sähköinen. Onkin luontevaa, että kilpailuttaminen kehittyy hankintaprosessin alku- ja loppuvaiheen tasolle, vaikka sen toteutuminen vaatii hankintalain uudistumista.

Tällä hetkellä uudistuva hankintalaki edellyttää hankintayksiköitä sähköistämään kilpailutukset täysin lähivuosien aikana. Työn päätavoite on selvittää Kaarinan kaupungille kilpailutusjärjestelmäratkaisu, mikä sopisi heidän tarpeisiinsa parhaiten tarjolla olevista vaihtoehdoista. Kaarinan kaupungilla ei ole tällä hetkellä käytössä kilpailutusjärjestelmään verrattavaa tietojärjestelmää, mutta hankintalain uudistuminen ja sähköisen hankinnan tuomat edut kannustavat kehittämään kaupungin julkisia hankintoja. Tavoitteena on kuvata julkisten hankinto-

jen kehittymistä ja uudistuvan hankintalain sisältöä. Työssä perehdytään sähköisten hankintojen tuomiin etuihin sekä sähköisiin hankintamenetelmiin ja kilpailutusjärjestelmiin. Työssä esitellään sellaisia kilpailutusjärjestelmiä, mitkä sopivat nimenomaan julkisiin hankintoihin. Työn tavoitteena on antaa kaikille julkisten hankintojen kilpailutuksen sähköistämistä kiinnostuneille kattava kokonaisuus. Julkiset hankinnat muodostavat kuitenkin laajan kokonaisuuden, joten työn ulkopuolelle on rajattu muun muassa julkisten hankintojen erityisalut. Työssä keskitytään tarkastelemaan julkisten hankintojen kilpailutusta ja sen sähköistämistä lähinnä avoimen hankintamenettelyn näkökulmasta.

Julkisten hankintojen sähköistämisestä, sähköisistä hankintamenetelmistä ja lakiuudistuksesta on aineistoa rajoitetusti, sillä aiheet ovat suhteellisen uusia. Työssä on käytetty julkisiin hankintoihin liittyvää kirjallisuutta, sähköisiä julkaisuja ja kilpailutusjärjestelmiä tarjoavien yritysten materiaalia. Suurin osa kirjallisista lähteistä on julkaistu viiden vuoden sisällä. Kilpailutusjärjestelmien tarjoajien esittelyissä on pyritty puolueettomuuteen, ja heitä koskevat tekstit on hyväksytty kyseisellä tarjoajalla, jotta väärinkäsityksiltä yms. välttyttäisiin.

2 JULKISET HANKINNAT

Hyvin toteutettu hankinta on merkityksellistä sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Yksityisellä sektorilla onnistunut hankinta vaikuttaa ennen kaikkea yrityksen tulokseen suotuisasti, mutta julkiset hankinnat vaikuttavat huomattavasti hankintayksikön lisäksi toimittajiin ja veronmaksajiin. Julkisia hankintoja tekevät hankintayksiköt, joihin kuuluu muun muassa valtio ja valtion liikelaitokset, kunnat ja kuntayhtymät, seurakunnat sekä julkisoikeudelliset laitokset. Hankintayksiköiden ensisijainen tavoite on tyydyttää yleisen edun mukaisia tarpeita, eikä tuottaa liikevoittoa omistajille. Yksityisellä ja julkisella sektorilla taloudelliseen tilanteeseen voidaan vaikuttaa myönteisesti hankintojen tehostamisella, parantamisella ja kehittämisellä. Sektoreiden hankintaprosessit poikkeavat merkittävästi toisistaan, sillä julkisia hankintoja ohjaa etenkin hankintalaki. (van Weele 2010, 106–109; Pekkala & Pohjonen 2012, 21.)

2.1 Lainsäädäntö

Hankintayksiköiden tekemiä julkisia hankintoja ohjaavat monenlaiset lait ja asetukset, jotka käsittävät kaikki kansalliset kynnsarvot ylittävät hankinnat, joita ei ole erikseen asetuksilla rajattu. Hankintalain mukaan hankintayksiköksi katsotaan mikä tahansa taho, jos sen tekemästä hankinnasta julkista tukea on yli puolet hankinnan kokonaisarvosta. Hankintalain 2. §:n mukaan hankintayksikön on noudatettava kaikissa hankinnoissaan ja jokaisessa hankintamenettelyn vaiheessa avoimuuden, syrjimättömyyden, yhdenvertaisuuden ja suhteellisuuden periaatteita sekä käytettävä hyväksi olemassa olevia kilpailuolosuhteita. Hankintalain periaatteet ehkäisevät tehokkaasti korruptiota ja harmaata taloutta. (Iloranta & Pajunen-Muhonen 2012, 385.)

Hankintayksiköitä koskevan kilpailuttamisvelvoitteen tarkoituksena on lähinnä tehostaa julkisten varojen käyttöä, saada hankinnat mahdollisimman edullisiksi hinta-laatusuhteeltaan ja turvata kaikkien tasapuoliset mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuihin. Hankintalaki keskittyy lähinnä kilpailutusprosessiin, eikä se

siten kata koko hankintaprosessia. Hankintayksikköä ei velvoiteta hankkimaan tuotetta halvimman hinnan perusteella, joten hankintayksikkö voi vapaasti päättää esimerkiksi laatutasosta, hinnan merkityksestä ja ympäristönäkökohdista. Hankintayksikön asettamat vaatimukset eivät saa kuitenkaan suosia tai syrjiä ketään tarjoajaa. (Pekkala & Pohjonen 2012, 22–23.)

Hankintalain vastainen toiminta voi johtaa siihen, että hankintaa käsitellään markkinaoikeudessa. Markkinaoikeus voi määrätä hankintayksikölle virheellisestä menettelystä jonkin seuraamuksen tai hankinnasta tehdään oikaisuvaatimus hankintayksikölle. Hankintayksikön tulee itsenäisesti huolehtia siitä, että hankinnat toteutetaan taloudellisesti, tehokkaasti ja lainsäädäntöä noudattaen. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 21–22.)

2.2 Hankinnan arvo ja kynnysarvot

Hankintalain säännökset vaikuttavat valitun menettelytavan kulkuun sitä enemmän, mitä suurempi on ennakoitu kokonaisarvo. Ennakoidussa kokonaisarvossa huomioidaan kaikki hankinnasta tarjoajalle koituva taloudellinen vastike ja mahdollisten optiokausien kokonaisarvo arvolisäverottomasti. Ennakoitu kokonaisarvo on kuitenkin arvio, joten lopullinen hankinnan arvo voi olla hieman suurempi tai pienempi. Hankinnan ennakoitu kokonaisarvo on kuitenkin oltava perusteltavissa. (Lähde & Hannonen 2012, 32.)

Hankintalaki kieltää hankinnan jakamisen erillisiin osiin, yhdistelemisen keinotekoisesti ja laskemisen poikkeuksellisin menetelmin. Hankintoja ei saa myöskään järjestellä siten, että se kiertäisi tai välttelisi hankintalain säännöksiä tai velvoitteita. Pilkkomiskielto koskee kaikkia julkisia hankintoja, mutta hankinta voidaan jakaa osiin, jos se perustuu todellisiin taloudellisiin tai teknisiin tekijöihin ja hankintayksikkö pystyy sen todistamaan. (Pekkala & Pohjonen 2012, 97.)

Kynnysarvot (taulukko 1) ovat euromääräisiä raja-arvoja, mitkä koskevat tavara-, palvelu- ja urakkahankintoja. Kynnysarvot määrittelevät, mitä hankintalain säännöksiä hankinnan kilpailuttamiseen sovelletaan. Jos hankinnan arvo ei ylitä kynnysarvoa, siihen ei myöskään pääsääntöisesti sovelleta hankintalakia.

Kynnysarvot jaetaan hankinnan ennakoidun kokonaisarvon perusteella kolmeen tasoon, joita ovat pienhankinnat, kansalliset hankinnat ja EU-hankinnat. (Oksanen 2010, 14; van Weele 2010, 112.)

Taulukko 1. Kynnysarvot (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2014b).

Kansalliset kynnysarvot	
30 000 €	Tavara- ja palveluhankinnat Käyttöoikeussopimukset Suunnittelukilpailut
100 000 €	Liitteen B terveydenhoito- ja sosiaalipalvelut (ryhmä 25) ja eräät työvoimahallinnon koulutuspalvelut yhteishankintana
150 000 €	Rakennusurakat Käyttöoikeusurakat
EU-kynnysarvot, muut hankintaviranomaiset, esim. kunnat	
207 000 €	Tavara- ja palveluhankinnat Suunnittelukilpailut
5 186 000 €	Rakennusurakat Käyttöoikeusurakat

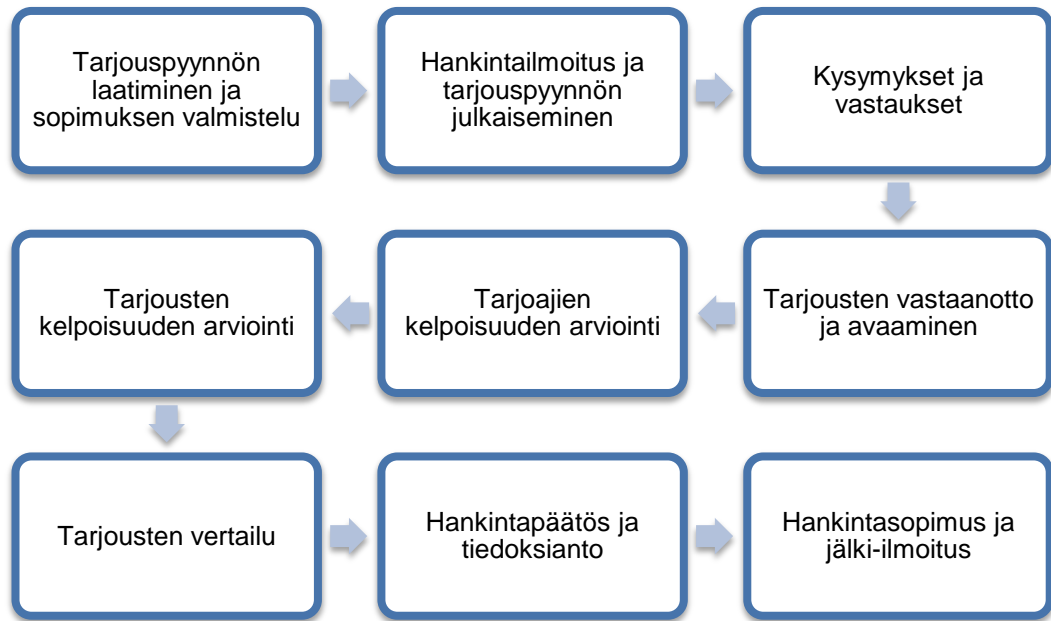
Kansalliset kynnysarvot määritellään hankintalaissa, joten ne ovat toistaiseksi voimassa olevia, ja niiden muuttaminen edellyttäisi lainsäädäntömuutosta. Nykyiset kansalliset kynnysarvot ovat olleet voimassa 1.6.2010 alkaen. EU-kynnysarvot pohjautuvat puolestaan Maailman kauppajärjestön julkisia hankintoja koskevan sopimuksen kynnysarvoihin, ja komissio vahvistaa ne kahden vuoden välein. Hankintalakia ei muuteta EU-kynnysarvojen muuttuessa, koska sääntely ei vaadi kansallista voimaan saattamista. (Lähde & Hannonen 2012, 29–30.) Viimeisin muutos EU-kynnysarvoihin tehtiin vuoden 2014 alussa.

Kansallisen kynnysarvon alapuolelle jääviin pienhankintoihin ei sovelleta hankintalakia eikä sen mukaisia menettelyjä. Pienhankinnoissa hankintayksiköt noudattavat omia menettelyitä eikä hankinnasta tarvitse ilmoittaa, mutta avoimuuden, syrjimättömyyden, yhdenvertaisuuden ja suhteellisuuden periaatteita tulee noudattaa. Julkisissa hankinnoissa ei ole sellaisia hankintoja, joissa ei tarvitse noudattaa mitään periaatteita, velvollisuuksia tai säännöksiä. (Pekkala & Pohjonen 2012, 41.)

3 KILPAILUTUSPROSESSI

Hankintaprosessin alkuvaiheisiin kuuluvat etukäteisvalmistelut, joita ovat hankinnan suunnittelu, tarpeen kartoitus, rahoituksen suunnittelu, markkinoiden kartoitus, hankinnan määrittely, toteuttamistavan valinta, aikataulun laatiminen ja ennakoitun kokonaisarvon laskeminen. Hankintalaissa ei varsinaisesti säännellä hankinnan suunnittelu- tai valmisteluvaihetta, mutta huolellisella suunnittelulla ja -valmistelulla on merkittävä vaikutus hankintaprosessin onnistuneeseen läpivientiin. (Hyvönen ym. 2007, 75.) Etukäteisvalmisteluiden jälkeen voidaan aloittaa varsinainen hankinnan kilpailutus. Kilpailutusprosessin jälkeen, kun hankintasopimus on allekirjoitettu, hankintayksikkö aloittaa yhteistyön kilpailutuksen voittaneen toimittajan kanssa. Yhteistyö ja kumppanuus tarjoavat hankintayksikölle mahdollisuuksia, kuten tuottaa innovatiivisempia ja käyttäjälähtöisempiä tuotteita. Ensisijaisesti hankintayksikkö on vastuussa koko hankintaprosessin kulusta ja sen onnistumisesta.

Julkisissa hankinnoissa on tapana keskittyä enemmän hankinnan kilpailuttamiseen kuin sen valmisteluihin. Tärkeimmät päätökset ja ratkaisut tehdään kuitenkin ennen kilpailutusta. Kilpailutuksen suunnittelu ja valmistelu vaativat aina räätälöintiä, mutta kilpailutuksen sähköistämällä voidaan tehostaa toimintoja, jotta aikaa jää enemmän etukäteisvalmisteluihin. Kilpailutusprosessi sisältää menettelytavasta riippuen noin yhdeksän päävaihetta tarjouspyynnön laatimisesta hankintasopimukseen ja jälki-ilmoitukseen (kuvio 1). Julkisten hankintojen kilpailutusprosessi eroaa yksityisen sektorin prosessista merkittävästi, sillä julkisissa hankinnoissa on aina otettava huomioon lait, säännökset ja periaatteet. Kilpailutusprosessi vaatiikin hankkijalta hankintaosaamista ja asiantuntemusta, jotta kilpailutus olisi kaikin puolin onnistunut, taloudellinen ja lainsäädännön mukaisesti toteutettu. (Pekkala & Pohjonen 2012, 21–22, 304–305; Kuusniemi-Laine & Takala 2008, 107–108.)

Kuvio 1. Kilpailutusprosessi avoimessa menettelyssä pääpiirteittäin.

Jokaiselle hankkijalle hankintaprosessin kokonaisuuden ja jatkuvuuden hahmottaminen on tärkeää. Monet hankinnat tulevat uudelleen kilpailutettavaksi muutamana vuodelle, joten hankintayksikön on valmistauduttava ajoissa uuteen kilpailutukseen ja mahdolliseen toimittajan vaihtumiseen. Mikäli hankintayksikkö ei ole valmistautunut ja ennakoitua tulevia prosessivaiheita, on melkein väistämätöntä, että aikataulu lykkääntyy, hankinta keskeytetään tai lopputulos ei ole asetettujen tavoitteiden mukainen. (Kuusniemi-Laine & Takala 2008, 107–108.)

3.1 Tarjouspyynnön ja sopimuksen valmistelu

Hankintaprosessin tärkein asiakirja on tarjouspyyntö, joten sen laadinnassa on oltava erityisen huolellinen. Puutteellisen tarjouspyynnön korjaaminen kilpailutusprosessin alettua on rajoitettua ja tuottaa kaikille osapuolille ylimääräisiä kustannuksia. (Pekkala & Pohjonen 2012, 416.) Tarjouspyyntö voidaan joissain tapauksissa tehdä suullisesti esimerkiksi pienhankinnoissa (Oksanen 2010, 49). Tarjouspyynnön tärkeyttä korostaa myös se, että tarjouspyynnössä ja hankintailmoituksessa esitetyjen ehtojen perusteella tehdään hankintasopimus. Tar-

jouspyynnön laatimisen yhteydessä voidaankin laatia alustava hankintasopimus tarjouspyynnössä ilmoitettujen tietojen ja ehtojen avulla.

Tarjouspyynnössä on oltava vähintään hankintayksikön yhteystiedot, tarjouksen jättämistä koskevat tiedot, hankinnan kohteen määritelmä, tarjoajia koskevat vaatimukset, tarjouksen valintaperuste, kokonaistaloudellista edullisuutta käytettäessä vertailuperusteet ja niiden suhteellinen painotus tai kohtuullinen vaihteluväli. Edellisten lisäksi on tarjouspyynnössä mainittava tiedot, joilla on oleellista merkitystä hankintamenettelyssä ja tarjousten tekemisessä, kuten vaihtoehtojen ja osatarjousten sallittavuus, sopimus- tai optiokaudet ja liitelomakkeet. Hankintayksikkö voi tarjouspyynnössä myös kehottaa tarjoajia pyytämään tarvittaessa lisätietoja määräaikaan mennessä, jos jokin tarjouspyynnön kohta on epäselvä. Kehotus ennaltaehkäisee tarjousvertailuongelmia ja myöhempiä epäselvyyteen liittyviä ongelmia. Jos tarjoaja ei ole pyytänyt kehotuksesta huolimatta lisätietoja epäselvästä tarjouspyynnön kohdasta, hän ei voi myöhemmin vedota tarjouspyynnön epäselvyyteen. (Pekkala & Pohjonen 2012, 423–426.)

Tarjouspyynnössä tulee kuvata hankintakohde ja sen toteuttamiseen liittyvät seikat mahdollisimman selkeästi ja yksiselitteisesti, jotta saadut tarjoukset olisivat keskenään yhteismitallisia ja vertailukelpoisia. Esimerkiksi tarjouspyynnössä ilmoitetut vertailu- ja valintaperusteet on oltava yksityiskohtaiset ja muotoiltava siten, että jokainen tarjoaja tulkitsee ne oikein ja samalla tavalla. Vertailuperusteiden on oltava objektiivisia, syrjimättömiä ja liityttävä hankinnan kohteeseen. Vertailuperusteiden tulee olla riittävän tiukat, jotta hankintayksiköllä ei olisi rajatonta vapautta valita mikä tahansa tarjous. Valintaperuste on kokonaistaloudellinen edullisuus tai halvin hinta. (Pekkala & Pohjonen 2012, 416–417; Oksanen 2010, 49–50.)

3.2 Hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön julkaiseminen

Julkisia hankintoja tekevillä hankintayksiköillä on hankinnoistaan kilpailuttamisvelvoitteen lisäksi ilmoitusvelvollisuus, minkä tavoitteena on antaa kaikille markkinoilla toimiville yrityksille riittävä tieto hankinnasta. Ilmoitusvelvollisuus pitää

sisällään muun muassa avoimuuden ja syrjimättömyyden periaatteet, joten hankintamenettelyä koskevia tietoja ei saa tarkoituksella salata. Hankinnasta täytyy ilmoittaa mahdollisimman julkisesti, tarjouskilpailun tuloksista tiedotetaan tarjouskilpailuun osallistuneille ja hankintaa koskevat asiakirjat ovat lähtökohtaisesti julkisia. Ilmoitusmenettelyn laiminlyönti voi johtaa hankintapäätöksen kumoamiseen markkinaoikeudessa. Ilmoitusvelvollisuuden laajuus ja oikean hankintailmoituksen valinta riippuvat ennakoidusta kokonaisarvosta ja hankinnan kohteesta. Ilmoitusvelvollisuus koskee kaikkia kansallisen kynnsarvon ylittäviä hankintoja, mutta hankintayksikkö voi myös ilmoittaa pienhankinnoista HILMA:ssa. (Lähde & Hannonen 2012, 15, 24–25; HILMA 2015.)

Julkisia hankintoja koskevat ilmoitukset jaetaan eri ilmoitustyyppeihin (taulukko 2), joilla on erilaisia velvoitteita ja ominaisuuksia. Ilmoitustyyppinä ovat ennakoilmoitus, hankintailmoitus, jälki-ilmoitus sekä suora hankintaa, suunnittelukilpailua ja dynaamista hankintajärjestelmää koskevat ilmoitukset. Sähköisen huutokaupan käytöstä on ilmoitettava hankintailmoituksessa. Hankintayksikkö voi lyhentää tarjousaikoja EU-hankinnoissa ennakoilmoituksen avulla, mikä on julkaistava vähintään 52 päivää ja enintään vuosi ennen varsinaisen hankintailmoituksen lähettämistä. Vastuu ilmoituksista ja niitä koskevien määräaikojen noudattamisesta on kokonaan hankintayksiköllä. Hankintayksikön on pyydettäessä pystyttävä todistamaan ilmoitusten julkaisupäivä. (Pekkala & Pohjonen 2014, 322–323.) Hankintayksikön tulee myös varmistaa, ettei tulevasta hankintailmoituksesta tule ristiriitainen laaditun tarjouspyynnön kanssa. HILMA:ssa julkaistu hankintailmoituksen sisältö on aina ensisijainen. (Oksanen 2010, 49–50.)

Taulukko 2. Ilmoitustyypit ominaisuuksineen kansallisissa ja EU-hankinnoissa (Hytönen & Lehtomäki 2010, 70).

Kansallisissa hankinnoissa	
Hankintailmoitus	Pakollinen Aloittaa tarjouskilpailun Perustaa dynaamisen hankintajärjestelmän Ilmoitettava sähköisen huutokaupan käytöstä

(jatkuu)

Taulukko 2 (jatkuu).

EU-hankinnoissa	
Ennakoilmoitus	Vapaaehtoinen Kalenterivuoden alussa tulevista hankinnoista Voidaan lyhentää tarjousaikaa
Hankintailmoitus	Pakollinen Aloittaa tarjouskilpailun Ilmoitettava sähköisen huutokaupan käytöstä
Dynaamisen hankintajärjestelmän perustamista koskeva ilmoitus	Pakollinen perustaessa dynaamista hankintajärjestelmää
Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävää yksittäistä hankintaa koskeva ilmoitus	Pakollinen käynnistäessä yksittäistä hankintaa dynaamisessa hankintajärjestelmässä
Suunnittelukilpailua koskeva ilmoitus	Pakollinen käytettäessä suunnittelukilpailua
Suorahankintaa koskeva ilmoitus	Vapaaehtoinen Turvaa valitustilanteessa uusilta oikeussuojaan liittyviltä seuraamuksilta, jos kytketään 14 päivän odotusaikaan Ennen hankintasopimuksen allekirjoittamista
Jälki-ilmoitus	Pakollinen Viimeistään 48 päivän kuluessa hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeen

Kansallisen ja EU-kynnysarvon ylittävissä hankinnoista on ilmoitettava HILMAs- sa, josta ne toimitetaan julkaistavaksi EU:n virallisen lehden täydennysosaan sekä TED-tietokantaan. Ilmoitus julkaistaan HILMAs-ssa kaikkien nähtäville vasta sitten, kun se on julkaistu EU-laajuisesti. Hankintayksikkö voi halutessaan julkaista hankintaan liittyviä ilmoituksia myös verkkosivuillaan, jolloin voidaan saada paikallisten yritysten mielenkiinto esimerkiksi kaupungin hankintoihin. (Pekala & Pohjonen 2014, 319–320.)

3.3 Tarjousaika sekä kysymykset ja vastaukset

Tarjousajalla tarkoitetaan aikaa, jonka kuluessa yrityksen on toimitettava tarjous hankintayksikölle. Tarjousaikaan vaikuttaa hankinnan laajuus ja laatu sekä valittu ilmoitusmenettely. Hyvinkin yksinkertaisessa hankinnassa on varattava koh-

tuullisesti aikaa tarjousten tekemiseen. Tarjousajalle asetetaan tarkka määräaika päivämääränä ja kellonaikana, esimerkiksi ”Tarjoukset 15.11.2015 kello 12.00 mennessä”. Jos tarjouksia toimitetaan määräajan jälkeen, ne hylätään. (Oksanen 2010, 53.) Tarjoaja on aina vastuussa, että tarjous on ajoissa perillä, joten tarjoaja ei voi syyttää esimerkiksi postia tarjouksen viivästymisen syyksi (Hytönen & Lehtomäki 2010, 107).

EU-hankinnoista on säädetty hankintalaissa vähimmäismääräaikoja tarjousten tekemiselle (taulukko 3). Hankintayksikön tulee pidentää määräaikoja, jos vähimmäismääräajat ovat liian lyhyitä hankinnan kohteen ja tarjousten tekemisen vaatiman ajan kannalta. Avoimen ja rajoitetun menettelyn tarjousten tekemiseen sekä neuvottelumenettelyn ja kilpailullisen neuvottelumenettelyn osallistumishakemusten tekemiseen varatun määräajan laskeminen aloitetaan sitä seuraavasta päivästä, jolloin hankintailmoitus on julkaistu HILMAssa. Rajoitetussa menettelyssä tarjousaika alkaa tarjouspyynnön lähettämispäivästä, sillä menettely on kaksivaiheinen. (HILMA 2015.)

Taulukko 3. Vähimmäismääräajat EU-hankinnoissa (HILMA 2015).

Menettelytapa	Ei ennakoilmoitusta			Ennakoilmoitus julkaistu		
	Ilmoitus sähköisesti	Ilmoitus ja tarjouskirjat sähköisesti	Ilmoitus postitse	Ilmoitus sähköisesti	Ilmoitus ja tarjouskirjat sähköisesti	Ilmoitus postitse
Avoin menettely						
Tarjousaika	45 pv	40 pv	52 pv	22 pv	22 pv	22 pv
Rajoitettu menettely, neuvottelumenettely ja kilpailullinen neuvottelumenettely						
Osallistumishakemuksen jättäminen	30 pv	30 pv	37 pv	30 pv	30 pv	37 pv
Tarjousaika rajoitetussa menettelyssä	40 pv	35 pv	40 pv	22 pv	22 pv	22 pv
Nopeutettu rajoitettu tai neuvottelumenettely						
Osallistumishakemuksen jättäminen	10 pv	10 pv	15 pv	10 pv	10 pv	15 pv
Tarjousaika rajoitetussa menettelyssä	10 pv	10 pv	10 pv	10 pv	10 pv	10 pv
Käyttöoikeusurakat						
Osallistumishakemuksen jättäminen	45 pv	-	52 pv	-	-	-
Aliurakoiden osallistumishakemukset	-	-	37 pv	-	-	-
Tarjousaika	-	-	40 pv	-	-	-

Tarjousaikana yritykset voivat esittää hankintayksikölle hankintaa koskevia kysymyksiä eli pyytää lisätietoja hankinnasta. Tarjouspyynnössä tulee mainita, mihin mennessä kysymykset tulee esittää hankintayksikölle, sekä tieto, missä ja milloin kysymyksiin vastataan. Hankintayksikön on vastattava määräaikaan mennessä tulleisiin kysymyksiin ja tietopyyntöihin tasapuolisesti ja samaan aikaan esimerkiksi kaupungin verkkosivuilla.

3.4 Tarjousten käsittely

Tarjousten käsittely sisältää tarjousten vastaanoton ja avaamisen sekä arvioinnin ja vertailun vaiheet, joiden pohjalta hankintapäätös tehdään. Ensisijaisesti kaikkia määräaikaan mennessä saapuneita tarjouksia kohdellaan tasapuolisesti, syrjimättömästi ja luottamuksellisesti. Tarjoukset on käsiteltävä hyvissä ajoin, jotta hankintayksikkö voi hyväksyä tarjouskilpailun voittaneen tarjouksen sen voimassaoloaikana. Jos tarjousten käsittely jostain syystä viivästyy, hankintayksikön on tiedusteltava riittävän ajoissa tarjoajilta mahdollisuuksista pidentää voimassaoloaikoja. (Oksanen 2010, 59; Hytönen & Lehtomäki 2010, 107, 111.)

3.4.1 Vastaanotto ja avaaminen

Saapuneisiin paperisiin tarjouksiin merkitään tarjouksen saapumisaika ja vastaanottajan nimi. Vastaanoton jälkeen tarjoukset tulee säilyttää avaamattomina ja suojassa ulkopuolisilta. Kaikki määräaikaan mennessä saapuneet tarjoukset avataan samaan aikaan avaamistilaisuudessa, yleensä ilman julkisuutta. Myöhästyneet tarjoukset lähetetään avaamattomina takaisin lähettäjälle, kun hankintayksikkö on tehnyt hankintapäätöksen ja valitusaika on päättynyt. Avaamisen yhteydessä tarjouksiin merkitään yleensä järjestysnumero, päivämäärä ja avaajan nimi. Avaamistilaisuudesta laaditaan erillinen pöytäkirja, jonka allekirjoittavat tarjousten avaajat. Pöytäkirjaan merkitään kaikki tiedot, mitkä vaikuttavat tarjousten vertailuun, ja liitteeksi laitetaan saadut tarjoukset. Tarjouksissa esitetyt hinnat merkitään pöytäkirjaan, ellei niistä tehdä erillistä hintavertailutaulukkoa. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 107.)

3.4.2 Kelpoisuuden ja soveltuvuuden arviointi

Ennen tarjousten varsinaista vertailua hankintayksikön on tarkistettava, että tarjoukset ja tarjoajat täyttävät hankintayksikön asettamat vaatimukset sisällöllisesti ja muodollisesti. Ennen vertailua tulee tarkistaa myös tarjoajien soveltuvuuteen liittyvät vaatimukset, jos ne on mainittu hankintailmoituksessa. Soveltuvuudella tarkoitetaan tässä tapauksessa tarjoajan kykyä suorittaa hankinta. (Oksanen 2010, 58; Hytönen & Lehtomäki 2010, 111.)

Hankintayksikön täytyy hylätä tarjouspyynnön vastaiset ja puutteelliset tarjoukset, jotta tarjoajia kohdeltaisiin tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Tarjousta ei kuitenkaan saa hylätä sellaisen tiedon puuttumisen vuoksi, jolla ei ole mitään merkitystä vertailukelpoisuuden kannalta eikä se vaaranna tasapuolisuutta. Hankintayksikkö voi pyytää tarjoajia selkeyttämään ja täsmentämään tarjouksiaan, jos puutteellisuus on johtunut tarjouspyynnön epäselvyydestä, mutta tarjouksia ei saa muunnella tai parannella. (Pekkala & Pohjonen 2014, 513–516.)

3.4.3 Tarjousten vertailu

Tarjousten vertailuvaiheessa valitaan joko hinnaltaan halvin tai kokonaistaloudellisesti edullisin tarjous. Jos valintaperusteena on halvin hinta, hintoja vertailaan kaikkien vaatimukset täyttävien tarjousten kesken. Jos valintaperuste on puolestaan kokonaistaloudellisesti edullisin, tulee soveltaa kaikkia ja vain hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä mainittuja valintaperusteita. Vertailussa ei saa käyttää hyväksi myöskään mitään sellaista tietoa, mitä ei ole mainittu tarjouksissa. Kokemuksiin liittyvän tiedon tulee liittyä johonkin tarjouspyynnössä mainittuun vertailuperusteeseen. Huonot kokemukset jostain tarjoajasta voidaan ottaa huomioon vain, jos ne ovat perusteltuja, objektiivisia ja perustuvat dokumentoituihin reklamaatioihin. Halutessaan hankintayksikkö voi esittää tulevan vertailutaulukon tarjouspyynnössä. Vertailuperusteiden käyttö on perusteltava, ellei se käy vertailutaulukosta ilmi yksiselitteisesti. Hankintayksikkö voi helpottaa

huomattavasti tarjousten vertailua, jos tarjouspyyntöön laitetaan liitteeksi erillinen tarjouslomake. (Oksanen 2010, 58; Hytönen & Lehtomäki 2010, 111.)

3.5 Hankintapäätös ja tiedoksianto

Hankintayksikön on tehtävä kirjallinen päätös tarjoajien asemaan vaikuttavista ratkaisuksista, joita ovat esimerkiksi hankinnan keskeyttäminen, tarjoajan hylkääminen, tarjouspyynnön vastaisen tarjouksen sulkeminen pois tarjouskilpailusta tai päätös tehdä sopimus tarjouskilpailun voittaneen tarjoajan kanssa. Hankintapäätöksestä tai siihen liittyvistä asiakirjosta on käytävä ilmi asiat, mitkä ovat keskeisesti vaikuttaneet kyseiseen hankintapäätökseen. Kirjallinen päätös hyväksytetään henkilöllä, jolla on asiasta päätösvaltaa. (Oksanen 2010, 59.)

Kaikissa kansallisen kynnysarvon ylittävissä hankinnoissa hankintapäätös perusteluineen ja liitteineen (valitusosoitus ja oikaisuohje) annetaan kirjallisesti tiedoksi kaikille niille, joita kyseessä oleva hankinta koskee, toisin sanoen hyväksytyille, hylätyille ja poissuljetuille tarjoajille. Tarjoajaa tai tarjousta koskeva päätös hylkäämisestä tai poissulkemisesta annetaan tiedoksi vain sille, joka on hylätty tai poissuljettu. Hankintapäätös annetaan ensisijaisesti tiedoksi sähköisesti, yleensä sähköpostilla. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 119.)

Hankintayksiköllä on oikeus keskeyttää hankinta vain todellisesta ja perustellusta syystä. Hankinnan keskeyttäminen edellyttää, että kaikkia tarjoajia kohdellaan tasapuolisesti ja syrjimättömästi. Tarjouskilpailun aloittaminen ilman aikomusta tehdä hankintasopimusta ei ole hyväksyttävää. Jos hankintayksikkö haluaa vain kartoittaa markkinoita, voidaan tehdä tietopyyntöjä. Tietopyynnöissä esitetään selkeästi tavoite, eli tässä tapauksessa markkinatarjonnan selvittäminen. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 113.)

3.6 Hankintasopimus ja jälki-ilmoitus

Tarjouskilpailun jälkeen tehdään kirjallinen sopimus hankintayksikön ja tarjouskilpailun voittaneen kanssa. Pien- ja suoramankinnoissa sopimus voidaan tehdä

ilman kilpailutustakin. Hankintasopimus perustuu tarjouspyyntöön ja tarjouskilpailun voittaneeseen tarjoukseen, joten siihen kirjataan kaikki kilpailutusvaiheessa sovitut ehdot, eikä hankintasopimukseen voi lähtökohtaisesti kirjata muunlaisia ehtoja. Pääsääntöisesti kaikissa EU-hankinnoissa hankintasopimus voidaan tehdä aikaisintaan 21 päivän kuluttua hankintapäätöksen tiedoksiantosta. Kansallisissa ja pienhankinnoissa ei ole vastaavanlaista odotusaikaa asetettu. (Suomen Yrittäjät 2014.)

Kaikista EU-kynnysarvot ylittävistä hankinnoista on tehtävä jälki-ilmoitus, kun hankintayksikkö on tehnyt hankintasopimuksen tarjouskilpailun voittaneen yrityksen kanssa tai jos hankinta on keskeytetty. Jälki-ilmoitus on julkaistava HILMAssa 48 päivän sisällä sopimuksen allekirjoittamisesta tai hankinnan keskeyttämisestä. Jälki-ilmoituksen tarkoituksena on tiedottaa siitä, kuka tarjouskilpailun on voittanut. Jos jälki-ilmoitus koskee hankinnan keskeyttämistä, siinä tulee osoittaa syyt hankinnan keskeyttämiselle. Ilmoitus ei saa sisältää mitään sellaisia tietoja, mitkä voisivat vaarantaa tarjoajien liikesalaisuuksien säilymistä, yleistä etua tai tervettä kilpailua. (Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2014a.)

4 SÄHKÖINEN HANKINTA

Sähköinen hankinta ei ole käsitteenä uusi, mutta viime aikoina siihen on kohdistunut tavallista enemmän huomiota, sillä hankintalaki on lähiaikoina muuttumassa huomattavasti. Uudistuvan hankintalain sisältö on aiheuttanut hankintayksikölle huolta, sillä sen kaikkia yksityiskohtia ei vielä tiedetä tarkasti. Lisäksi sähköisellä hankinnalla voidaan tehostaa hankintaprosessia huomattavasti, joten hankintayksiköt ovat kiinnostuneita kehittämään hankintansa uudelle tasolle.

Täysin sähköiset hankinnat eivät tarkoita ainoastaan sitä, että sähköiset ratkaisut jäljittelevät paperisesti tapahtuvia toimintoja hankinnan ilmoittamisesta tilaamiseen ja maksamiseen. Hankintojen sähköistäminen tukee kehitystä, ja toimintojen virtaviivaistaminen ja automatisoiminen lisäävät tehokkuutta. Toimintoja on sähköistetty esimerkiksi laskutuksen, maksamisen ja hankintailmoitusten osalta, joten hankintojen sähköistäminen, etenkin kilpailutuksen sähköistäminen on siten luontevaa. (Euroopan komissio 2011, 2–3.)

Hankintasopimuksen allekirjoittamisen jälkeiset vaiheet eivät ole osa varsinaista hankintaprosessia, mutta ne halutaan kytkeä siihen, jotta ne voisivat kehittyä ilman yhteensopivuusongelmia. Osa hankintaprosessista vaatii kuitenkin jatkosakin räätälöityjä ratkaisuja, kuten monimutkaisen hankinnan suunnittelu ja kilpailutus. Kilpailutus on myös yksi vaativimmista hankintaprosessin vaiheista, sillä hankintalainsäädäntö ja standardit vaikuttavat siihen merkittävästi. Todennäköisesti hankinnat toteutetaan niin sanotusti hybridinä. Hankintaprosessin alkuosa on manuaalista ja loppuosa automaattista, mutta niiden suhde toisiinsa nähden vaihtelee hankinnan monimutkaisuuden mukaan. Päämäärä on kuitenkin saada koko hankintaprosessista sähköinen ja mahdollisimman automaattinen. (Euroopan komissio 2011, 3–4.)

Sähköisellä hankinnalla on monia etuja, joiden avulla voidaan saavuttaa toivottuja tuloksia entistä tehokkaammin. Tällä hetkellä esimerkiksi hankintayksiköihin kohdistuu aiempaa enemmän paineita menojen hallinnassa, joten tehokkuuden lisääminen on toivottua. Tehokkaammasta hankintaprosessista hyötyvät

sekä hankintayksiköt että veronmaksajat, sillä verorahoille saadaan parempaa vastinetta. (Euroopan komissio 2011, 5.) Täysin tai osittain sähköiseen hankintaan siirtymisellä voidaan muun muassa

- parantaa hankintojen johtamista
- keskittää hankintoja
- tuottaa taloudellisia säästöjä
- helpottaa tiettyjen julkishallinnon alojen rakenteiden uudistamista
- edistää kasvua avaamalla sisämarkkinat
- vauhdittaa innovaatiotoimintaa
- yksinkertaistaa hankintamenettelyitä
- lyhentää toimitusketjun pituutta
- nopeuttaa hankintaprosessia
- keventää hallinnollista rasitetta
- parantaa läpinäkyvyyttä
- vähentää inhimillisiä virheitä
- vauhdittaa kilpailua
- lisää avoimuutta (Euroopan komissio 2011, 2–5; Korhonen & Majava 2005, 9).

Maailmanpankki on arvioinut, että sähköisten hankintojen avulla voidaan säästää 6–13,5 prosentin säästöt suhteessa julkisista hankinnoista aiheutuviin kokonaismenoihin. Hyödyt ovat sitä suuremmat, mitä vähemmän sähköistä ja paperista yhtäaikaista käyttöä tapahtuu koko hankintaprosessin aikana. Tarjoajan näkökulmasta sähköisen hankinnan suurimmat edut säästöjen lisäksi koskevat hankintamenettelyn yksinkertaistumista ja tarjouskilpailuun osallistumisen helpottumista. (Euroopan komissio 2011, 4.)

4.1 Hankintalain uudistuminen

Euroopan unionin parlamentti hyväksyi vuoden 2014 alussa hankintadirektiivit, joiden tarkoituksena on muun muassa yksinkertaistaa hankintamenettelyjä, tiu-

kentaa valitusmenettelyä, parantaa laatutekijöiden huomioimista ja parantaa pk-yritysten osallistumismahdollisuuksia tarjouskilpailuihin. Direktiivien avulla tavoitellaan myös kustannussäästöjä. EU:n jäsenmailla on kaksi vuotta aikaa toimeenpanna uudet hankintadirektiivit, joten uusi hankintalaki tulisi olla voimassa vuoden 2016 huhtikuusta alkaen. (Hansel Oy 2014.)

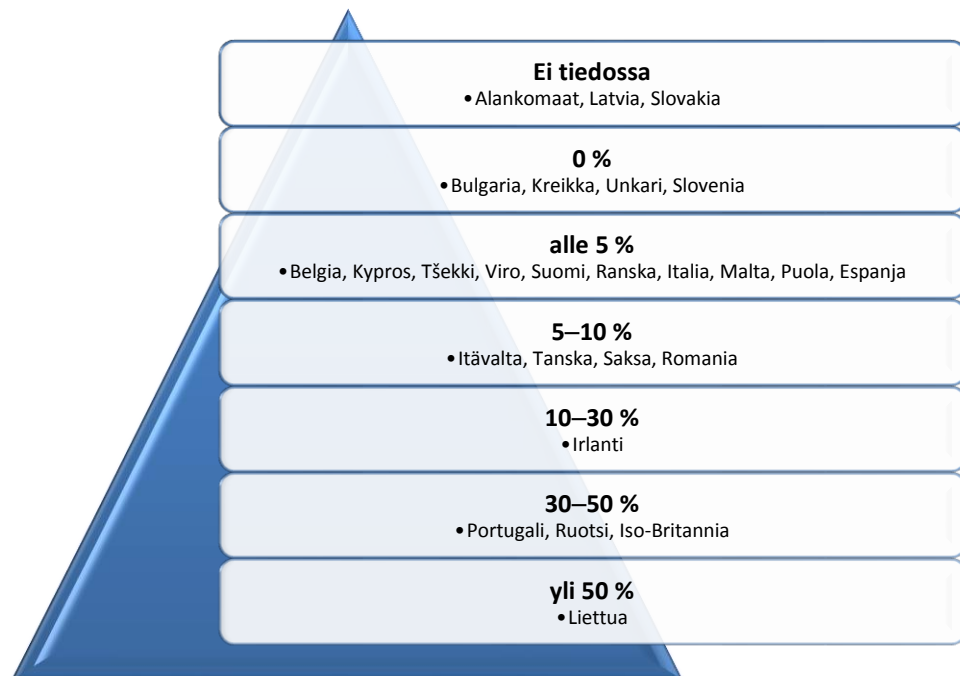
PTC Services (2015) on verkkosivuillaan koonnut hankintadirektiivin 10 keskeisintä muutosta:

1. Konsessioista eli käyttöoikeussopimuksista tulee uusi direktiivi.
2. B-lista eli toissijaiset palvelut täytyy kilpailuttaa EU-laajuisesti kynnsarvon ylittyessä.
3. Sidosyksikköhankinnat määritellään tarkemmin ja niiden soveltamisala laajenee tämän hetkisestä.
4. Uudessa hankintalaissa edellytetään siirtymistä täysin sähköisiin hankintoihin viidessä vuodessa.
5. Hankintayksikön täytyy valvoa, että hankintasopimuksessa noudatetaan sosiaalisia sekä ympäristö- ja työläinsäädäntöön liittyviä velvoitteita.
6. ESPD:tä (*European Single Procurement Document*) koskeva muutos velvoittaa vain tarjouskilpailun voittaneen yrityksen toimittamaan selvitykset ja todistukset soveltuvuudesta.
7. Jatkossa valintaperuste on vain kokonaistaloudellinen edullisuus, ja sen nimi tulee muuttumaan *hinta-laatusuhteeksi*, jolla voidaan arvioida vertailussa myös pelkkiä kustannuksia.
8. Hankintayksikön täytyy selvittää aina valitun toimittajan alihankkijoiden tiedot alihankkijoiden työskennellessä hankintayksikön tiloissa.
9. Hankintalaissa säädellään tarkemmin sopimuksen muutteluun liittyviä tekijöitä eli mikä on sallittua ja mikä ei.
10. Hankintalain direktiiviteksti on muutettu lähes kokonaan, joten pieniä muutoksia on luvassa paljon. (PTC Services 2015.)

Vuoden 2014 alussa hyväksytyt hankintadirektiivit edellyttävät myös hankintayksiköitä sähköistämään julkisten hankintojen kilpailutukset. Direktiivi sähköisestä kilpailuttamisesta pitää sisällään vähintään sen, että hankintaan liittyvät

asiakirjat välitetään sähköisesti. Tällä hetkellä hankintayksiköt käyttävät HILMAA, jossa tarjouspyynnöt ja hankintailmoitukset ovat sähköisessä muodossa. Tarjoukset ovat sähköistämisen osalta lähinnä sähköpostien varassa, mikä ei uuden direktiivin mukaan riitä, joten tietojärjestelmän hankkiminen tulee olemaan välttämätöntä. Direktiivi ei kuitenkaan edellytä hankintayksiköitä vielä käsittelemään tarjouksia sähköisesti. (Hansel Oy 2014.)

Vuonna 2011 Suomessa ja useimmissa Euroopan maissa tarjousten välittäminen sähköisesti oli alle viisi prosenttia (kuva 1). Liettuassa, Portugalissa ja Iso-Britanniassa tarjousten sähköisen välittämisen osuus arvioitiin puolestaan yli 30 prosentiksi. Useimmissa jäsenvaltioissa sähköiset hankintailmoitukset ovat pakollisia, mutta tarjousten sähköinen välittäminen on vapaaehtoista. Portugalissa tarjousten sähköinen välittäminen on pakollista kaikkien hankintaviranomaisten ja hankintojen osalta tietyn kynnsarvon ylittyessä. Portugalissa sähköisten hankintojen käytön arvioidaan tuottavan 6–18 prosentin säästöt suhteessa julkisten hankintojen kokonaismenoihin. (Euroopan komissio 2013, 6–7.)

Kuva 1. Tarjousten välittäminen sähköisesti vuonna 2011 (Euroopan komissio 2013, 7).

Direktiivi uudistuksen tuomista kustannussäästöistä tulee hyötymään hankintayksiköiden lisäksi tarjoajat, sillä myös heidän hallinnolliset kustannuksensa tulevat pienenemään merkittävästi. Erityisesti pk-yritykset hyötyvät ESPD:tä koskevasta muutoksesta, sillä vain tarjouskilpailun voittaneen yrityksen täytyy toimittaa selvitykset ja todistukset soveltuvuudesta. Tarjouskilpailun aikana riittää tarjoajan oma lausunto vaatimusten täyttymisestä. Pk-yritykset hyötyvät myös innovaatiokumppanuuden tuomista mahdollisuuksista. Hankintamenettelynä innovaatiokumppanuus tarjoaa yritykselle ja hankintayksikölle tilaisuuden luoda pitkäaikaisia kumppanuussuhteita. Hankintamenettelyn tavoitteena on innovatiivisten tuotteiden kehittäminen ja myöhemmin niiden ostaminen. Direktiiviuudistuksen tavoitteena on myös yleisesti vähentää byrokratiaa, jotta pk-yrityksien olisi helpompi osallistua tarjouskilpailuihin. (European Parliament 2015.)

4.2 Sähköiset hankintamenetelmät

Yleisellä tasolla hankintamenettelyn valintaan vaikuttavat hankinnan sisältö, luonne, laatu ja taloudellinen kokonaisarvo. Ensisijaisesti on käytettävä avointa tai rajoitettua menettelyä, mutta hankintalaissa säädellyissä tilanteissa voidaan edellisten lisäksi käyttää neuvottelumenettelyä, kilpailullista neuvottelumenettelyä, suunnittelukilpailua, puitejärjestelyä, suorahankintaa, dynaamista hankintajärjestelmää tai sähköistä huutokauppaa. Hankintamenettelyt eroavat toisistaan oleellisesti, ja niiden nimet antavat osviittaa niiden luonteesta. (Iloranta & Pajunen-Muhonen 2012, 382–385.) Monipuolinen hankintamenettelyvalikoima pyrkii mahdollistamaan ja tarjoamaan hankintayksiköille tehokkaat välineet, joilla voidaan saavuttaa ihanteellisin hankintatulos kustannustehokkaasti (Euroopan komissio 2011, 14–15).

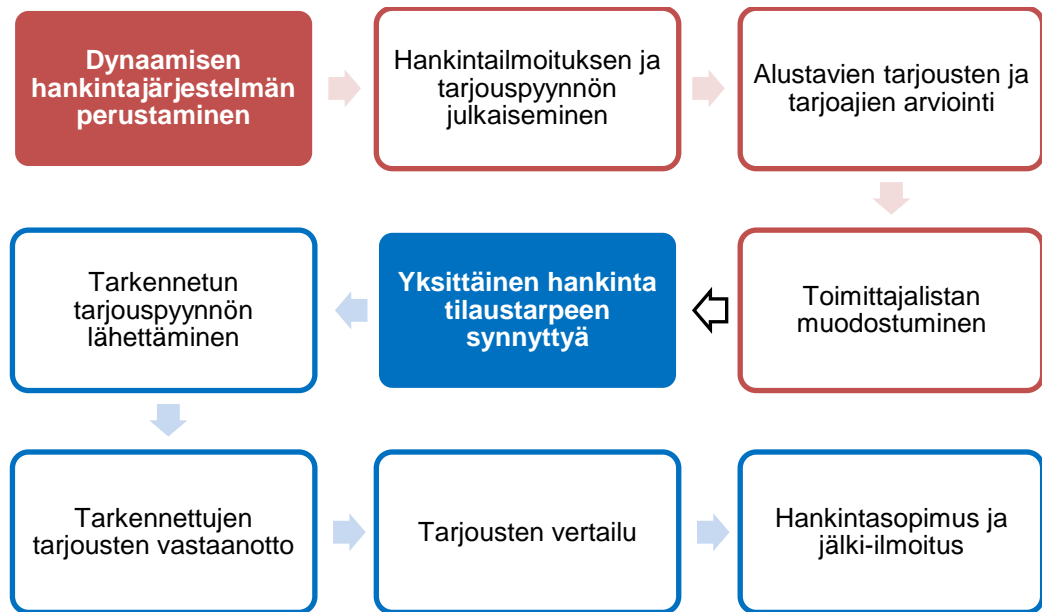
Nykyisiä hankintavälineitä ja -menetelmiä on kehitettävä, jotta niillä voitaisiin paremmin vastata jokapäiväisiin haasteisiin. Uusien menetelmien tavoitteena on tehostaa julkisten varojen käyttöä ja parantaa mahdollisuuksia hyödyntää julkisia hankintoja yhteisten yhteiskunnallisten tavoitteiden tukemiseksi (Euroopan

komissio 2011, 4–5). Erillislaki sähköisestä huutokaupasta ja dynaamisesta hankintajärjestelmästä tuli voimaan vuoden 2011 lokakuussa. Sen tarkoituksena on edistää sähköisten menettelyjen käyttöä julkisissa hankinnoissa. Sähköinen kilpailuttamisjärjestelmä on osa laajempaa tavoitetta julkisten hankintojen sähköistämisestä. Suomessa sähköisten hankintamenettelyjen käyttö on melko harvinaista, mutta ne yleistyvät kiinnostuksen ansiosta. (Pekkala & Pohjonen 2012, 291.)

4.2.1 Dynaaminen hankintajärjestelmä

Dynaaminen hankintajärjestelmä on täysin sähköinen, määräaikainen hankintamenettely, jota voidaan käyttää tavanomaisten ja yleisesti saatavilla olevien tavaroiden ja palvelujen hankkimiseen. Dynaamisen hankintajärjestelmän suurimpia etuja ovat nopeus verrattuna muihin hankintamenetelmiin, uusien tarjoajien hyväksyminen järjestelmään ja asiakirjojen sähköinen välitys. Kaikkien asiakirjojen on oltava sähköisesti saatavilla koko dynaamisen hankintajärjestelmän keston ajan. Kestoltaan dynaaminen hankintajärjestelmä ei saa ylittää lakisääteistä neljää vuotta lukuun ottamatta perusteltuja erityistapauksia. Koko kestopensa ajan se on avoin kaikille valintaperusteet täyttävillä toimijoilla, joten tarjoajien määrä kasvaa ajan kuluessa. Ennakoidun kokonaisarvon laskemiseen käytetään dynaamisen hankintajärjestelmän koko keston ajalle suunniteltujen hankintasopimusten kokonaisarvoa. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 239–240; Pekkala & Pohjonen 2014, 310–311.)

Dynaaminen hankintajärjestelmä alkaa hankintailmoituksen ja tarjouspyynnön julkaisemisella sekä päättyy hankintasopimukseen ja jälki-ilmoitukseen (kuviokuva 2). Dynaaminen hankintajärjestelmä koostuu kahdesta päävaiheesta, järjestelmän perustamisesta ja järjestelmän sisäisistä yksittäisistä hankinnoista. Kuviossa kaksi ensimmäistä päävaihetta kuvataan punaisella ja toista päävaihetta sinisellä.

Kuvio 2. Dynaamisen hankintajärjestelmän vaiheet pääpiirteittäin.

Ensimmäisen päävaiheen tavoitteena on muodostaa toimittajalista. Dynaaminen hankintajärjestelmä perustetaan julkaisemalla HILMAssa hankintailmoitus ja tarjouspyyntö, joissa mainitaan perustietojen lisäksi kaikki dynaamista hankintajärjestelmää koskevat tiedot. Hankinnan ennakoitu kokonaisarvo vaikuttaa siihen, käytetäänkö hankinnassa kansallista vai EU-hankintailmoitusta. Perustamisen jälkeen järjestelmään hyväksytään kaikki kelpoisuusehdot täyttävät toimittajat, jotka ovat jättäneet hankintayksikölle hyväksyttävän alustavan tarjouksen. Tarjoajan alustava tarjous koskee tarjouspyynnössä mainittuja tuotteita tai tuoteryhmää. Hankintayksikön on arvioitava saadut alustavat tarjoukset 15 päivän kuluessa tietyin poikkeuksin. Arvioinnin jälkeen hankintayksikön täytyy ilmoittaa tarjoajalle, onko hänet hyväksytty järjestelmään vai onko alustava tarjous hylätty. Alustavat tarjoukset voidaan arvioida välittömästi vastaanoton jälkeen, ja tarjoaja voi pyrkiä järjestelmään paremmalla alustavalla tarjouksella, vaikka hänet olisi ensin hylätty. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 240–241; Pekkala & Pohjonen 2014, 311–314.)

Toisen päävaiheen tavoitteena on hankintasopimuksen tekeminen yksittäisen kilpailutuksen voittaneen tarjoajan kanssa. Yksittäisen hankinnan voi kilpailuttaa, kun hankintayksikkö on arvioinut kaikki määräaikaan mennessä saapuneet

alustavat tarjoukset. Dynaamisen hankintajärjestelmän sisällä tehtävät yksittäiset hankinnat täytyy aina erikseen kilpailuttaa järjestelmään hyväksytyjen toimittajien kesken. Tilaustarpeen synnyttyä hankintayksikkö pyytää järjestelmään hyväksytyjä tarjoajia tekemään tarkennetut tarjoukset yksittäisen hankinnan osalta. Pyyntöön yhteydessä hankintayksikkö voi täsmentää alkuperäistä tarjouspyyntöä. Tarkennetussa tarjouspyynnössä voidaan täsmentää valintaperusteita ja hankinnan kohteen määrittelyjä. Tarjouspyynnössä tulee myös ilmoittaa tiedot alkuperäisestä hankintailmoituksesta sekä määräaika täsmennettyjen tarjousten jättämiselle. Saatuja tarjouksia vertaillaan ja niistä valitaan ilmoitettujen vertailuperusteiden mukaisesti parhain. Parhaimman tarjouksen esittäneen tarjoajan kanssa hankintayksikkö tekee hankintasopimuksen ja ilmoittaa hankintapäätöksestä kaikille tarjoajille. Hankintayksikkö tekee jälki-ilmoituksen 48 päivän sisällä jokaisesta erillisestä hankintasopimuksen tekemisestä tai ilmoittaa yhteen kootuista päätöksistään neljännesvuosittain. (Hytönen & Lehtomäki 2010, 241; Pekkala & Pohjonen 2014, 314–317.)

4.2.2 Sähköinen huutokauppa

Sähköinen huutokauppa ei ole itsenäinen hankintamenettely, mutta sitä voidaan käyttää osana kilpailuttamista valitun hankintamenettelyn viimeisenä vaiheena. Sähköistä huutokauppaa voidaan käyttää myös dynaamisen hankintajärjestelmän toisen päävaiheen yhteydessä. Prosessi alkaa hankintailmoituksen julkaisemisesta ja päättyy hankintapäätökseen ja -sopimukseen (kuvio 3). (Hytönen & Lehtomäki 2010, 242; Pekkala & Pohjonen 2014, 302.)

Hankintamuotona sähköinen huutokauppa soveltuu parhaiten suurille hankintayksiköille, joilla on riittävästi ostovolyymia. Hankintayksiköltä edellytetään erityistä sähköistä tietojärjestelmää, jolla huutokauppa voidaan toteuttaa. Sähköinen huutokauppa on luonteeltaan nopeatahtinen, jolloin tarjoajalla on rajallisesti aikaa miettiä tarjouskilpailun aikana. Huutokaupan tarkoitus on löytää hankintayksikölle edullisin lopputulos, mikä voi myös sisältää laadullisia tekijöitä. Tarjoajilla on puolestaan kovat hintapaineet, ja tavoitteena on voittaa tarjouskilpai-

lu, minkä seurauksena tarjoaja saattaa myydä tuotteitaan melkein katteettomasti. (Pekkala & Pohjonen 2012, 272.)

Kuvio 3. Sähköisen huutokaupan prosessin vaiheet pääpiirteittäin.

Sähköisen huutokaupan käyttämisestä julkaistaan hankintailmoitus. Hankintailmoituksessa tai tarjouspyynnössä on ilmoitettava mahdollisimman tarkasti hankinnan kohteen tekniset eritelmät ja muut tekijät, mitkä vaikuttavat huutokauppaan. Sähköiseen huutokauppaan valitaan ennen tarjouskilpailua rajallinen määrä tarjoajia ja alustavia tarjouksia, mitkä täyttävät asetetut vähimmäisvaatimukset. Kaikille hyväksytyille tarjoajille lähetetään kutsu, mikä pitää sisällään tarkempaa tietoa huutokauppaan koskevista asioista. Mikäli valintaperusteena on kokonaistaloudellinen edullisuus, huutokauppakutsuun liitetään alustavan tarjouksen arviointi esimerkiksi pistein. (Pekkala & Pohjonen 2014, 305–308.)

Kutsujen lähettämisestä huutokauppa voi alkaa aikaisintaan kahden työpäivän jälkeen. Tarjoajat saavat tehdä tarjouksia huutokaupan aikana tietyn määrän tai tietyn ajan kuluessa. Tarjoajat esittävät huutokaupan aikana nimettöminä uusia alennettuja hintoja tai tarjouksen sisältämiä tiettyjä tekijöitä koskevia uusia arvoja sähköisesti. Tarjoajat näkevät tarjoajien lukumäärän ja oman sijoituksen. Huutokauppatilaisuuden jälkeen tietojärjestelmä valitsee automaattisesti par-

haimman tarjouksen. Valintaperusteena on halvin hinta tai kokonaistaloudellinen edullisuus. Hankintayksikön on ilmoitettava hankintaa koskevista päätöksistä asianomaisille. (Pekkala & Pohjonen 2014, 308–308.)

Sähköistä huutokauppaa ei saa käyttää suoraankinnassa ja kilpailullisessa menettelyssä, eikä silloin, jos hankinnan kohteena ovat tietyt rakennusurakat tai palveluhankinnat. Rajauksella pyritään turvaamaan, ettei esimerkiksi rakennusurakoiden suunnittelutöitä osteta halvimman hinnan mukaan, jolloin niiden laatu voisi kärsiä merkittävästi. (Pekkala & Pohjonen 2014, 302–304.)

4.3 Sähköinen hankinta- ja kilpailutusjärjestelmä

Hankintayksikkö voi käyttää sähköistä hankinta- tai kilpailutusjärjestelmää työkaluna, jolla voidaan tehostaa, virtaviivaistaa ja automatisoida hankinta- tai kilpailutusprosessia. Järjestelmän täytyy olla erityisesti julkisiin hankintoihin suunniteltu ja tarkoitettu, sillä sen tulee täyttää ja huomioida erilaiset julkisia hankintoja koskevat lait ja säännökset. Hankinnan kohde vaikuttaa myös merkittävästi siihen, mitä kaikkea järjestelmältä vaaditaan. Järjestelmät kehittyvät ja paranevat jatkuvasti, joten siirtyminen sähköiseen toimintatapaan auttaa merkittävästi hankkijaa tästä päivästä kauas tulevaisuuteen. (Korhonen & Majava 2005, 18.)

Sähköisellä kilpailutusjärjestelmällä kilpailutus etenee samoin pääpiirtein kuin manuaalinen kilpailutusprosessi (kuvio 1). Sähköinen kilpailuttaminen vaatii tietojärjestelmän, mikä sopii hankintayksikön tarpeisiin ja noudattaa hankintalainsäädäntöä jokaisessa kilpailutusprosessin vaiheessa. Järjestelmän avulla voidaan ohjata hankkijoita sekä kilpailutusprosessin läpiviennissä että yhtenäisten hankintatapojen saavuttamisessa. Vaikka kehityssuuntaus tukee hankintojen keskittymistä, osa kilpailutusjärjestelmistä antaa hankintayksikölle mahdollisuuden käyttää keskitettyä tai hajautettua hankintamallia. Tässä tapauksessa keskitetty hankintamalli tarkoittaa, että määrättyillä henkilöillä on oikeudet hankintaproessin toteuttamiseen järjestelmässä. Hajautetussa hankintamallissa oikeuksia on usealla eri toimipisteellä. (Korhonen & Majava 2005, 20–21.)

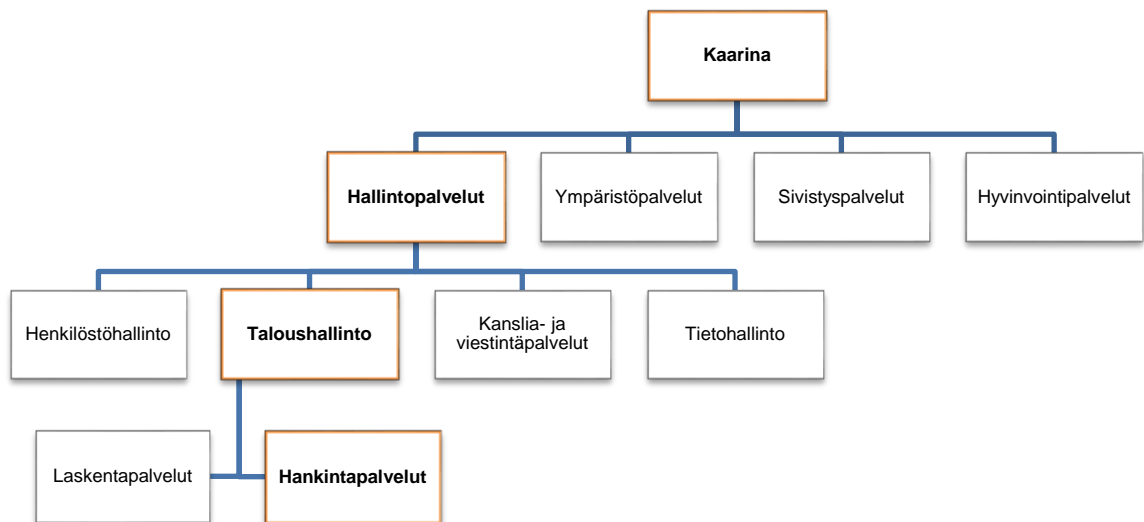
Kilpailutusjärjestelmän käyttöönotto voi kehittää hankintayksikköä merkittävästi, sillä järjestelmä tuo mukanaan toimintojen lisäksi erilaisia integrointimahdollisuuksia. Lisäksi osa järjestelmistä antaa mahdollisuuden tallentaa hankintaan liittyvät asiakirjat suoraan järjestelmään, sekä raportointimahdollisuudet antavat vuoden hankintakustannukset kokonaisuudessaan ja niitä voidaan verrata edellisiin vuosiin. Kilpailutusjärjestelmän arkistointimahdollisuudet eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että järjestelmä olisi samalla hankintayksikön arkistointijärjestelmä. Kilpailutusjärjestelmien integrointimahdollisuudet mahdollistavat asiakirjojen siirtämisen hankintayksikön sähköiseen arkistoon. Eri kilpailutusjärjestelmien toiminnot vaihtelevat keskenään, joten jokaisen hankintayksikön täytyy määritellä, mitä kilpailutusjärjestelmältä vaaditaan. Tulee siis muistaa, että kilpailutusjärjestelmä, mikä sopii yhdelle hankintayksikölle, ei välttämättä sovi toiselle. (Korhonen & Majava 2005, 21.)

Kilpailutusjärjestelmää hankkiessa on muistettava, että kyseessä on tietojärjestelmä ja niiden hankinta täysin onnistuneesti on melko harvinaista. Jos tietojärjestelmän hankinta epäonnistuu esimerkiksi julkishallinnossa, sitä käsitellään pahimmassa tapauksessa markkinaoikeudessa ja hankinnan epäonnistuminen on kaikkien tiedossa valtamedian vuoksi. Jotta epäonnistumiselta ja ikäviltä tilanteilta voitaisiin välttyä, hankintayksiköiden olisi hyvä tehdä keskenään yhteistyötä sekä oppia toisiltaan ja virheistään. (Forselius 2013, 9.)

5 KAARINAN KAUPUNGIN HANKINTOJEN KEHITTÄMINEN

Varsinais-Suomessa sijaitsevan Kaarinan kaupungin naapurikuntia ovat Turku, Parainen, Paimio, Lieto ja Sauvo. Kaarinasta mainittiin ensimmäisen kerran asiakirjassa vuonna 1309. Kaarina on ollut kuntana vuodesta 1869 lähtien ja kaupunkina vuodesta 1993. Nykyisin Kaarinan kaupungissa on noin 32 000 asukasta ja noin 1 900 yritystä. (Kaarinan kaupunki 2015.)

Kaarinan kaupungin hallinto muodostuu neljästä toimialasta, joista yhden alaisuuteen kuuluu taloushallinto ja hankintapalvelut (kuvio 4). Hankintapalveluita ei kuitenkaan pidetä vain operatiivisena toimintona. Julkiset hankinnat muuttuvat entistä strategisemmaksi toiminnoksi, jota pidetään lisäarvon tuottajana.

Kuvio 4. Kaarinan hankintapalveluiden organisaatiokaavio.

Kaarinan kaupungin hankintatoimi on pitkälti hajautettu, joten hankintapalveluissa on vain muutama alainen. Esimerkiksi hankintapalveluissa toimiva hankintapäällikkö vastaa hankintapäätöksistä, tekee yhteistyötä hankintaa koskevilla asioilla ja hoitaa logistisia järjestelyjä. Kaarinan kaupungin hankintatoimi voi-

daan nähdä myös hajautetun ja keskitetyn hankintatoimen yhdistelmänä eli hybridinä, sillä hankintapalveluissa pyritään johtamaan ja kehittämään kaupungin julkisia hankintoja, joita tehdään jokaisella toimialalla. (van Weele 2010, 285.)

Kaarinan kaupungilla on saavutettu piste, jossa hankintojen kehittämiseksi on todellista tarvetta. Muiden hankintayksiköiden tavoin uudistuva hankintalaki kannustaa Kaarinan kaupunkia kehittämään hankinnat uudelle tasolle. Lisäksi sähköinen hankinta tuo monia etuja, joita on käsitelty neljännessä luvussa. Eri-tyisesti kilpailutuksen sähköistäminen, tehostaminen, virtaviivaistaminen ja keskittäminen ovat avainasemassa, joten hankintaratkaisuna kilpailutusjärjestelmän hankkiminen on perusteltua. Hankintojen keskittämisellä tarkoitetaan tässä tapauksessa sitä, että hankintapalveluissa pystyttäisiin avustamaan eri toimialojen hankkijoita entistä tehokkaammin kilpailutusprosessin aikana, jotta esimerkiksi mahdollisilta virheiltä ja puutteilta vältyttäisiin tarjouspyynnön laadinnassa.

5.1 Kilpailutusjärjestelmävaihtoehdot

Julkiselle sektorille suunniteltuja ja tarkoitettuja kilpailutusjärjestelmiä on vain muutama. Tällä hetkellä Kaarinan kaupungilla on kolme kilpailutusjärjestelmä-ratkaisun tarjoajaa, Cloudia Oy, Tarjova Oy ja eKeiretsu Oy. Tarjoajien kilpailutusjärjestelmien toiminnot ja hinnoittelutapa poikkeavat toisistaan, joten huolellinen tarve- ja vaatimusmäärittely auttavat sopivimman ratkaisun löytämisessä. Kilpailutusjärjestelmiä hankkiessa tulee huomioida teknologian nopea kehittyminen, sillä myös kilpailutusjärjestelmät kehittyvät ja uusia järjestelmiä tulee markkinoille suhteellisen nopealla tahdilla. Esimerkiksi Neowise Oy julkaisi vuoden 2014 lopulla e-hankinnat.fi-palvelun, minkä avulla hankintayksiköt voivat kilpailuttaa pienhankintoja. Myöhemmin palvelun avulla voidaan kilpailuttaa kansallisen kynnsarvon ylittäviä hankintoja (Neowise Oy 2015).

5.1.1 Cloudia Oy

Vuonna 1997 perustettu suomalainen ohjelmistoyritys on vuodesta 2008 alkaen keskittynyt tarjoamaan julkiselle sektorille pilviteknologiaan perustuvia ratkaisuja hankinta- ja sopimusajan hallinnan prosesseihin (Cloudia Oy 2015c). Cloudialla on laaja asiakaskunta kunnista sairaanhoitopiireihin ja yliopistoihin (Cloudia Oy 2015d). Cloudian hankintajärjestelmä sisältää sähköiset ratkaisut kilpailutukseen, sopimusajan elinkaaren hallintaan ja huutokaupan järjestämiseen. Hankintayksikkö voi halutessaan hankkia koko hankintajärjestelmän tai jonkin edellisistä osioista. Järjestelmien vakioidut ja avoimet rajapinnat sekä modulaarinen rakenne antavat integroimismahdollisuudet muihin tietojärjestelmiin, joita hankintayksiköillä voi olla ennestään käytössä. (Cloudia Oy 2015a.)

Cloudian kilpailutusjärjestelmällä kaikki hankinnat voidaan kilpailuttaa hankintalainsäädännön mukaisesti kynnsarvosta riippumatta. Lisäksi Cloudian järjestelmillä on laatu- ja tietoturvasertifioinnit. (Cloudia Oy 2015b.) Cloudian kustannukset koostuvat kertaluonteisesta käyttöönottomaksusta, johon sisältyy järjestelmän käyttöönottokoulutus, sekä kuukausittaisista ylläpitomaksuista ja pääkäyttäjätoimintopalveluista.

Cloudian kotisivuilla (www.cloudia.fi) on kattavasti kerrottu niin yrityksestä kuin sen tarjoamista hankintaratkaisuksista. Yleisesittely kilpailutusjärjestelmästä löytyy myös KL-Kuntahankintojen kotisivulta, sillä vuonna 2012 Cloudia valittiin kuntasektorin viralliseksi hankintajärjestelmätoimittajaksi (KL-Kuntahankinnat 2012). YouTubessa on esitelty Cloudian pienhankintaportaalia ja tarjouksen tekemistä. YouTubessa videot löytyvät tekijänimellä Cloudia Support.

5.1.2 Tarjova Oy

Tarjova on erityisesti keskittynyt sähköiseen kilpailutukseen ja huutokauppaan. Tarjovan kilpailutusjärjestelmän avulla voidaan kilpailuttaa kaikki hankinnat hankintalain mukaisesti Internetin välityksellä. Kilpailutusprosessi on täysin sähköinen ja palveluja kehitetään jatkuvasti laatustandardin (ISO 9001) mukaisesti.

Prosesseja ei ole kuitenkaan toistaiseksi auditoitu. Kilpailutusjärjestelmässä löytyy keskeisimmät toiminnot kilpailutuksen toteuttamiseen sekä hankkijan että tarjoajan näkökulmasta. Palvelu toimii täysin Internetin välityksellä, ja turvallisuus perustuu testi- ja tuotantoympäristöön sekä tuotannon varajärjestelyihin ja varmuuskopiointiin. (Tarjova Oy, henkilökohtainen tiedonanto 22.5.2014.)

Tarjovan kilpailutusjärjestelmän kustannukset jakautuvat karkeasti rajattomaan käyttöoikeusmaksuun tai kertamaksuun. Käyttöoikeusmaksu peritään vain henkilöiltä, jotka julkaisevat tarjouspyynnöt, joten esimerkiksi tarjouspyynnön tarkastajilta ja avustajilta ei peritä maksua. Käyttöönotto, sopimushallinta ja pienhankintojen kilpailuttaminen ovat maksuttomia palveluita. (Tarjova Oy, henkilökohtainen tiedonanto 22.5.2014.)

Tarjovan kilpailutusjärjestelmään ja hinnastoon voi tutustua kotisivujen kautta (www.tarjova.fi). YouTubessa on muutamia esittelyvideoita järjestelmän käytöstä, ja videot löytyvät tekijänimellä Tarjova Oy. Tarjovan kotisivulta on mahdollisuus tutustua sähköisen huutokaupan ja kilpailutusjärjestelmän käyttöön. Demoversioiden avulla hankintayksikkö voi tutustua Tarjovan palveluihin itsenäisesti ja riskittömästi. Demoversioissa hankintayksikön hankkijat voivat esimerkiksi laatia tarjouspyynnön ja osallistua sähköiseen huutokauppaan.

5.1.3 eKeiretsu Oy

eKeiretsu kehitti pilvipalveluna toimivan HankintaSampon, minkä kaikki toiminnot ovat tietokannassa. Luomisprosessin aikana yhteistyötä tehtiin vahvasti eri osapuolien kanssa. Avoimet rajapinnat ja laajat integrointimahdollisuudet tukevat saumattomasti hankintayksikössä ennestään olevia tietojärjestelmiä sekä antavat reaaliaikaisten raportointimahdollisuuksien avulla hankintayksikölle paremman johtamistavan. HankintaSampo soveltuu erikokoisille hankintayksiköille ja erilaisiin hankintoihin. Järjestelmän avulla voidaan toteuttaa koko kilpailutusprosessi ennakoilmoituksesta sopimusten laadintaan hankintalainsäädännön mukaisesti. (eKeiretsu Oy, henkilökohtainen tiedonanto 13.1.2015.)

HankintaSampo koostuu kolmesta komponentista, hankinnan mittareista ja raporteista, markkinapaikasta sekä hankintojen ja sopimusten tietovarastosta. Hankinnan mittarit ja raportit mahdollistavat strategisen otteen hankintoihin ja raportit voidaan julkaista kaikille tai vain tietyille käyttäjille. Markkinapaikka yhdistää hankkijat ja toimittajat sekä tietojärjestelmät toisiinsa integroinnin avulla. Hankintojen ja sopimusten tietovarastoon voidaan tallentaa esimerkiksi tiedot hankinnoista, sopimuksista, tarjoajista, hankintojen trendeistä, budjeteista ja hankintojen kohdentumisesta. (eKeiretsu Oy, henkilökohtainen tiedonanto 13.1.2015.)

Pilvipalveluna toimivan HankintaSampon verkkoyhteydet ovat salattuja, eikä palvelu vaadi hankintayksiköltä minkäänlaista asennusta tai ylläpitoa. Käyttöönotto ei edellytä toimittajilta tai hankintoja tekevältä organisaatiolta lisenssien tai käyttöoikeuksien hankkimista, mutta käyttöönottopalvelut ja integraatiotyöt veloitetaan tehdyn henkilötyön perusteella. Hankinnan erilaiset mittarit, raportit ja asiakirjojen tietovarasto veloitetaan käyttäjäorganisaation kokoon perustuvalla käyttömaksulla. Tarjouskilpailun voittanut toimittaja kustantaa tarjouksen arvoon perustuvan maksun. (eKeiretsu Oy, henkilökohtainen tiedonanto 13.1.2015.)

HankintaSampo-palveluun voi tutustua kotisivujen (www.ekeiretsu.fi) lisäksi YouTubessa, jossa esitellään järjestelmän käyttöä eri tilanteissa. YouTubessa videot löytyvät tekijänimellä HankintaSampo Kanava.

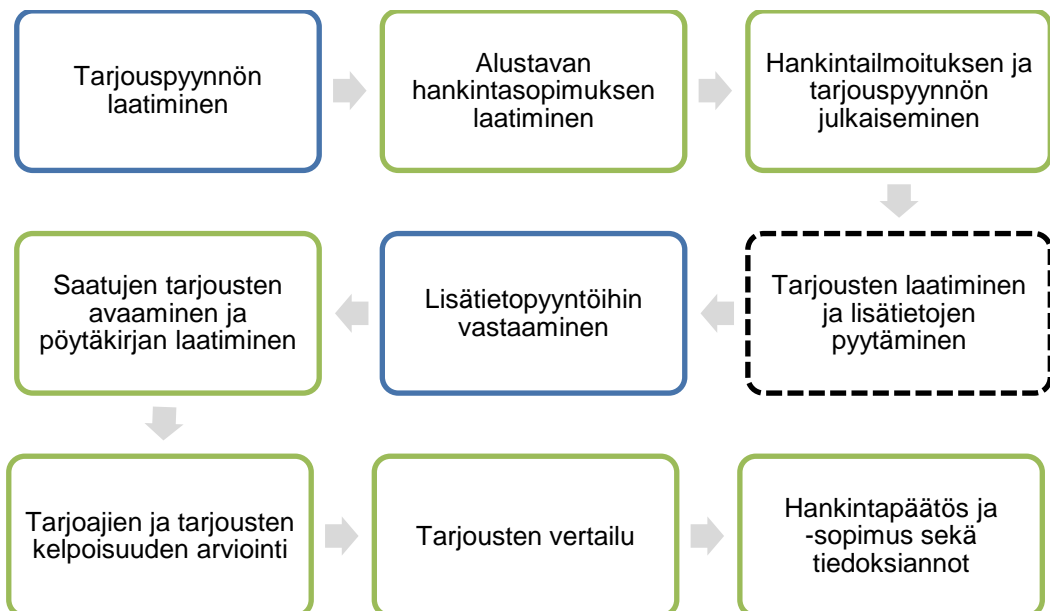
5.2 Kilpailutusjärjestelmien vertaileminen

Kilpailutusjärjestelmän tulee olla julkisiin hankintoihin suunniteltu ja tarkoitettu, jotta se täyttäisi ja huomioisi hankintalainsäädännön edellytykset. Järjestelmässä tulee olla keskeisimmät toiminnot tarjouspyynnön laadinnasta hankintapäätökseen ja -sopimukseen (kuvio 1). Kaarinan kaupungin hankintayksikölle on tärkeää, että hankintayksikön tekemiä kilpailutuksia pystyisi keskittämään siten, että hankintapalvelut voisivat tarkastella esimerkiksi tarjouspyyntöjä virheiden varalta ja avustaa prosessin läpiviemisessä. Helppokäyttöisyys ja suomenkielisyys ovat tärkeitä hajautetun hankintatoimen vuoksi. Ilmoitusten lähettäminen ja

koko kilpailutusprosessin hoitaminen yhdellä järjestelmällä ovat suuria etuja järjestelmien vertailemisessa. Järjestelmien keskeisimmät toiminnot ovat vertailukelpoisia erillisessä vertailutaulukossa (liite 1), jota voidaan käyttää sopivimman ratkaisun löytämiseen.

5.2.1 Kilpailutusjärjestelmän keskeisimmät toiminnot

Kilpailutusjärjestelmän tulee kattaa toiminnoiltaan koko kilpailutusprosessi tarjouspyynnön laadinnasta hankintasopimukseen yleisillä hankintamenetelmillä (kuvio 5). Kilpailutusjärjestelmästä riippuen järjestelmä automatisoi joitakin kilpailutusprosessin vaiheita osittain tai kokonaan. Kuviossa viisi on kuvattu kilpailutusjärjestelmällä toteutetun kilpailutusprosessin vaiheet pääpiirteittäin, mutta kuvion kaikkia toimintoja ei löydy jokaisesta kilpailutusjärjestelmästä. Kuvio kuvaa lähinnä avointa hankintamenettelyä. Osittain tai kokonaan automatisoituja prosessin vaiheita kuvataan vihreällä ja enemmän manuaalista työtä vaativia vaiheita sinisellä. Kuvio on tehty lähinnä hankintayksikön näkökulmasta, mutta kuviossa on tarjoajia koskevaa vaihetta kuvattu mustalla värillä.

Kuvio 5. Kilpailutusjärjestelmän kilpailutusprosessi pääpiirteittäin.

Tarjouspyynnön laadintaa varten järjestelmässä on sähköinen lomake tai vastaavanlainen pohja, mikä voidaan kopioida aikaisemmasta tarjouspyynnöstä tai valita arkistosta. Tarjouspyynnön kenttiin syötetään hankinnan perustiedot, kuten hankinnan kohde, määräajat, soveltuvuusvaatimukset sekä valintaperuste. Hankintalain vaatimat määrämuotoiset tekstit järjestelmä lisää automaattisesti. Tarjouspyyntöön voidaan tarvittaessa lisätä liitemateriaalia. Tarjouspyynnön avulla järjestelmä luo tarjouslomakkeen, jossa on valmiit kentät tarjouksen laatimiselle. Järjestelmä voi luoda alustavan hankintasopimuksen tarjouspyynnön tietojen avulla. Tarjouspyyntö ja muut hankintailmoitukset voidaan järjestelmän avulla julkaista tarvittaessa HILMAssa sekä järjestelmän omassa tarjousportaalissa, josta järjestelmään rekisteröityneet tarjoajat voivat käydä ne lukemassa.

Tarjoaja laatii tarjouksen valmiiseen tarjouslomakkeeseen, mikä pohjautuu hankintayksikön laatimaan tarjouspyyntöön. Tarjoaja voi käyttää apunaan vanhoja ja arkistoituja tarjouspyyntöjä sekä esittää järjestelmän avulla kysymyksiä hankintayksikölle. Järjestelmän avulla hankintayksikkö vastaa kaikille tarjoajille tasapuolisesti ja samanaikaisesti. Tarjoajalla on mahdollisuus muokata ja perua tarjous määräaikaan asti. Saapuneet tarjoukset ovat suojassa järjestelmän sisällä ulkopuolisilta. Tarjousajan umpeuduttua järjestelmään tulleet tarjoukset avataan samaan aikaan ja pöytäkirja luodaan järjestelmän avulla. Tarjousten käsittelyssä järjestelmän avulla tarjoajien ja tarjousten kelpoisuuden arviointi tapahtuu melko yksinkertaisesti. Tarjoaja on saattanut jo tarjousvaiheessa niin sanotusti laittaa rastin ruutuun, jossa tarjoaja sitoutuu tarvittaessa toimittamaan tarvittavat asiakirjat tai täyttää esitetyn velvoitteen. Tarjousten vertailu tapahtuu järjestelmän avulla visuaalisesti selkeällä tavalla. Järjestelmä järjestelee tarjoukset halvimman hinnan tai kokonaistaloudellisen edullisuuden mukaan paremmuusjärjestykseen. Tarjouslomakkeen ansiosta saadut tarjoukset ovat keskenään yhteismitallisia ja vertailukelpoisia.

Hankintapäätöksen luonti on järjestelmässä vähintäänkin osittain automatisoitu, sillä sen laadinta perustuu kyseisen hankinnan aikaisempiin asiakirjoihin. Hankintapäätöksessä esitetään hankintayksikköä, tarjoajia ja itse hankintaa koskevat tiedot. Hankintapäätös voidaan allekirjoittaa järjestelmän avulla sähköisesti.

Hankintapäätös liitteineen lähetetään sähköisesti kaikille tarjoajille, ja se arkistoidaan järjestelmään. Hankintapäätöksen jälkeen hankintayksikkö voi järjestelmän avulla laatia hankintasopimuksen kilpailutuksen voittaneen tarjoajan kanssa, ja EU-hankinnoissa järjestelmä lähettää jälki-ilmoituksen HILMAan.

5.2.2 Kustannukset

Kilpailutusjärjestelmien vertailemisessa kustannukset eivät ole tärkeimpiä tekijöitä, sillä järjestelmän on sovelluttava mahdollisimman hyvin Kaarinan kaupungin tarpeisiin. Kallein järjestelmäratkaisu ei takaa järjestelmän soveltuvuutta hankintayksikön tarpeisiin eikä halvin ratkaisu välttämättä kata kaikkia oleellisia toimintoja, jotka täyttäisivät määritellyt tarpeet. Parhaiten soveltuva kilpailutusjärjestelmä vähentää huomattavasti mahdollista muutosvastarintaa, mikä on hajautetussa hankintatoimessa erittäin tärkeää. Kustannuksia on myös tietojärjestelmähankinnoissa vaikea määritellä tarkasti, sillä mitä enemmän on muokkaamista, integroimista ja räätälöimistä, sitä vaikeampaa on etukäteen arvioida tulevia kustannuksia (Forselius 2013, 19).

Kilpailutusjärjestelmä ei aja asiaansa, jos käyttö osoittautuu liian vaativaksi ja työlääksi tai se ei sovellu tehtäviin hankintoihin. Pahimmassa tapauksessa soveltumaton järjestelmä lisää hallinnollisia kustannuksia tai sen käyttäminen lopetetaan. Järjestelmän käytön opetteleminen voi vaatia koulutusta, jotta hankkijat osaisivat käyttää järjestelmää mahdollisimman tehokkaasti, mikä puolestaan vähentää hallinnollisia kustannuksia entisestään. Järjestelmissä on pyritty huomioimaan helppokäyttöisyys, joten koulutukset eivät ole välttämättömiä. Helppokäyttöisyys ja käyttäjäystävällisyys vaikuttavat pitkällä aikavälillä järjestelmän käyttöön, sillä epämukavaa järjestelmää ei välttämättä jaksaa alkuinnostuksen jälkeen käyttää jokaisessa hankinnassa.

5.2.3 Tekniset vaatimukset ja tarjoajan näkökulma

Kilpailutusjärjestelmävaihtoehdot eivät vaadi ennestään käytössä olevien tietojärjestelmien integroimista kilpailutusjärjestelmään. Järjestelmäintegraatiot kuitenkin mahdollistavat järjestelmien tehokkaan ja saumattoman käyttämisen, joten Kaarinan kaupungin kirjanpito-, laskutus- ja varastointiohjelmat olisi hyvä integroida kilpailutusjärjestelmään. Laiteinvestointeja ei tarvitse tehdä, sillä hankintayksiköltä ja tarjoajilta vaaditaan vain perustietokone, jolla pääsee Internetiin. Internet-selaimelta vaaditaan vain suhteellisen uutta versiota.

Tarjoajat otetaan järjestelmissä huomioon monella tavalla. Tarjoajalle kilpailutusjärjestelmän käyttö on maksutonta ja tarjoajien tarvitsee vain rekisteröityä järjestelmään. Tarjoajat voivat rekisteröityä yhteen tai useampaan järjestelmään ilman minkäänlaisia kustannuksia. Lisäksi tarjouskilpailuun osallistumista on helpotettu automaattisella asiakirjojen arkistoinnilla, kysymysten ja vastausten hallinnalla, puutteellisten ja virheellisten tarjouksien lähetysestolla sekä tarjousten perumisella ja korjaamisella määräaikaan asti. Tarjoajien huomioiminen on jokaisen osapuolen kannalta hyvästä, sillä tyytyväisyys lisää järjestelmän käyttöä merkittävästi, joten hankintayksiköillä on enemmän tarjoajia ja siten enemmän hyväksyttäviä tarjouksia.

5.3 Kilpailutusjärjestelmän valinta

Kilpailutusjärjestelmien vertailutaulukosta (liite 1) ilmenee, että melkein jokaisella järjestelmällä voi toteuttaa sähköisen hankintaprosessin jokaisen vaiheen tarjouspyynnön laadinnasta hankintapäätökseen ja -sopimukseen. Erot järjestelmien välillä koskevat tiedustelupyynnön, suorahankintailmoitusta, tarjouspyyntöön tutustuneiden seuranta, toimintojen automaattisuutta, sopimusten laadintaa, menettelyvaihtoehtoja, kilpailutushälytysten määrittelyä sekä laskun välittämistä. Tarjoajan näkökulmasta eroja on rekisteröitymiseen, dokumenttien arkistointiin ja tarjousten muokkaamiseen liittyvissä toiminnoissa. Tässä vaiheessa tulee muistaa, että Kaarinan kaupungin kilpailutusjärjestelmäratkaisu ei vält-

tämättä sovi toiselle hankintayksikölle, sillä tarpeet ja vaatimukset voivat olla hyvinkin erilaiset. Suositeltavaa on, että jokainen määrittelee tarpeensa ja vaatimuksensa, minkä pohjalta löytää sopivimman hankintaratkaisun.

Kaarinan kaupungin hankintatoimi on hyvin pitkälti hajautettu ja tietojärjestelmiä uusitaan tällä hetkellä suhteellisen tiheällä tahdilla. Kaupungin hankintapalveluiden täytyy pystyä seuraamaan järjestelmän avulla käynnissä olevia hankintoja ja tarvittaessa avustamaan hankkijoita kilpailutusprosessin aikana. Kaarinan kaupungissa julkisia hankintoja tekeviä henkilöitä on paljon, kuten myös heitä avustavia henkilöitä. Kilpailutusjärjestelmiin verrattavia ohjelmia ei ole entuudestaan käytössä, joten hieman pelkistetty kilpailutusjärjestelmäratkaisu voi olla helpommin lähestyttävä. Hankinnat ovat lähinnä pienhankintoja tai kansallisen kynnysarvon ylittäviä hankintoja. Lisäksi Kaarinan kaupungin hankintapäällikköä kiinnostaa sähköinen huutokauppa hankintamenettelynä, mutta se ei ole välttämätön toiminto sopivan kilpailutusjärjestelmän valinnassa.

Edellä mainittujen seikkojen ja tämän hetkisen tilanteen vuoksi Kaarinan kaupungin kannattaa valita ensimmäiseksi kilpailutusjärjestelmäksi Tarjova, vaikka sen suurimmat heikkoudet ja puutteet koskevat hankintasopimuksia. Järjestelmällä ei pysty tällä hetkellä laatimaan sopimuksia lainkaan, mutta järjestelmään pystyy syöttämään paperisia asiakirjoja. Tehokkuus kuitenkin kärsii puutteesta huomattavasti. Hankintapäätöksiä järjestelmällä kuitenkin pystyy tekemään. Lisäksi puutteita on tarjoajan näkökulmasta, sillä esimerkiksi tarjouksia ei pysty tarjousaikana muuttamaan tai korjaamaan. Puutteista huolimatta järjestelmä on sopivin ratkaisu tämän hetkisiin tarpeisiin ja vaatimuksiin nähden.

Vaikka kilpailutusjärjestelmästä aiheutuvat kustannukset eivät ole tärkeimmässä asemassa, Tarjovan kilpailutusjärjestelmän hinnoittelutapa (taulukko 4) sopii Kaarinan kaupungin hajautetun hankintatoimen tekemiin hankintoihin. Harvoin kilpailutuksia tekevät hankkijat voivat käyttäjälisenssin sijasta maksaa tietyn summan esimerkiksi sähköisen huutokaupan pitämisestä. Kertamaksua ei kuitenkaan peritä pienhankinnoista, mikä tarkoittaa tässä tapauksessa alle 30 000 euron tavara- ja palveluhankintoja. Käyttäjälisenssin käyttäjällä tarkoitetaan henkilöä, joka julkaisee tarjouspyynnön, joten hankinnassa avustavat henkilöt

voivat käyttää järjestelmää maksutta. Lisäksi Kaarinan kaupungin hankintapäällikköä kiinnostaa sähköinen huutokauppa, mikä on mahdollista järjestää Tarjovan kilpailutusjärjestelmällä. Sähköisen huutokaupan käyttäminen on maksuton, jos sillä ei saavuteta säästöjä. (Tarjova Oy 2015.)

Taulukko 4. Tarjovan hinnoittelu ilman arvonlisäveroa (Tarjova Oy 2015).

Hinnoitteluperuste	Sisältö	Hinta
Kilpailutusjärjestelmä, kertamaksu laskutus jokaisen kilpailutuksen jälkeen	Pienhankinnat:	Ilmainen
	Muut hankinnat:	300 € / hankinta
Kilpailutusjärjestelmä, rajaton käyttöoikeus organisaatiokohtainen, vuoden sopimusajalla	Enintään 2 käyttäjää:	2 950 € / vuosi
	Enintään 5 käyttäjää:	4 950 € / vuosi
	Enintään 10 käyttäjää:	8 950 € / vuosi
	Rajaton käyttäjämäärä:	Sopimuksen mukaan
Sähköinen huutokauppa	Pienhankinnat:	490 € / huutokauppa
	Kynnysarvon ylittävät hankinnat:	1 490 € / huutokauppa
Kilpailuttamisjärjestelmän käyttöönottokoulutus	Koulutuspäivä:	500 € / päivä
	Matkakulut:	toteutuneet kulut
	Etäkoulutus:	ilmainen

Tällä hetkellä Kaarinan kaupungin tietojärjestelmiä uusitaan suhteellisen tiheällä tahdilla, joten eKeiretsun HankintaSampo-palvelun kaikkia toimintoja ei heti pystyttäisi hyödyntämään kunnolla. Järjestelmän voi ottaa käyttöön ilman integroimista muihin järjestelmiin, mutta silloin osa järjestelmän lisätoiminnoista ja -ominaisuuksista jäisi käyttämättä. HankintaSampo kannattaa ottaa käyttöön kaupungin tietojärjestelmä uudistusten jälkeen, jolloin järjestelmästä voidaan hyötyä mahdollisimman paljon. Lisäksi järjestelmä on kevyt ja pelkistetty sekä se täyttää Kaarinan kaupungin tarpeet ja vaatimukset, joten se sopisi myös kaupungin ensimmäiseksi kilpailutusjärjestelmäksi. Hinnoittelutapa sopii hajautettuun hankintatoimeen. Järjestelmällä ei toistaiseksi voi käyttää sähköistä huutokauppaa hankintamenettelynä, mutta dynaaminen hankintajärjestelmä on mahdollista toteuttaa.

Cloudian kilpailutusjärjestelmä on kattavin, automatisoiduin ja kehittynein vaihtoehtoisista. Cloudian suurin etu on kokonaisuus eli hankintajärjestelmä, mikä muodostuu kilpailutus-, sopimusajanhallinta- ja huutokauppaosioista. Osioita kokoamalla hankintayksikkö saa juuri sellaisen kokonaisuuden kuin tarvitsee. Lisäksi sertifiointit kertovat järjestelmän korkeasta laatu- ja tietoturvasuorasta. Tällä hetkellä Kaarinan kaupungilla ei ole välttämätöntä tarvetta kaikille järjestelmän toiminnoille, koska kyseessä on kaupungin ensimmäinen kilpailutusjärjestelmä. Järjestelmällä on korkeimmat kustannukset, joten järjestelmää tulisi hyödyntää mahdollisimman paljon ja luottaa siihen, että hankkijat hyväksyisivät suoraan uuden toimintatavan ja järjestelmän. Kaarinan kaupungin hankkijoiden mielipidettä ei toistaiseksi tiedetä. Myöhemmin järjestelmä on erittäin varteenotettava Kaarinan kaupungille, kun kaupungin hankkijat ovat tottuneet uuteen sähköiseen toimintatapaan sekä osaavat ja haluavat vaatia seuraavalta järjestelmältä enemmän.

Tiivistetysti voidaan todeta, että sopivan kilpailutusjärjestelmän valinta Kaarinan kaupungille riippuu täysin käyttöönoton ajankohdasta. Jos kaupunki haluaa välittömästi käyttöönottaa kilpailutusjärjestelmän, silloin sopivin vaihtoehto on Tarjovan järjestelmä. Kaupungin tietojärjestelmien uudistamisen jälkeen sopivin vaihtoehto on puolestaan eKeiretsun HankintaSampo. Tulevaisuudessa, kun hankkijat ovat tottuneet sähköiseen toimintatapaan, kannattaa valita Cloudian hankintajärjestelmä sopivalla kokoonpanolla. Kaarinan kaupungin ei tarvitse kiirehtiä lopullisen järjestelmän valinnan kanssa, sillä uudistuva hankintalaki ei velvoita sähköistä kilpailuttamista, vaan se velvoittaa välittämään asiakirjat sähköisesti. Kuitenkin kilpailutusjärjestelmän käyttämisellä on monia hyviä puolia, joten se hyödyntää hankintayksikköä pitkään.

Uuden kilpailutusjärjestelmän käytön aikana voi syntyä uusia tarpeita, vaatimuksia ja toivomuksia, mitkä vaikuttavat seuraavan hankintaratkaisun valintaan. Myöhemmin Kaarinan kaupunki voi ottaa käyttöönsä toisen kilpailutusjärjestelmän tai yhdistellä sopivimman kilpailutusratkaisun. Järjestelmät kehittyvät nopealla tahdilla, joten tulevaisuudessa ei välttämättä ole tarvetta vaihtaa hankittua järjestelmää. Tämän hetkiset järjestelmän puutteet ja heikkoudet saattavat

korjaantua hyvinkin nopeasti, sillä järjestelmiin kehitetään uusia toimintoja ja tämän hetkisiä toimintoja parannellaan jatkuvasti. Sopivan kilpailutusjärjestelmän valinnassa tulee huomioida sen hetkinen tilanne, sillä tulevaisuutta on vaikea ennustaa tarkasti.

5.4 Kilpailutusjärjestelmän hankinta ja jatkotoimenpiteet

Tietojärjestelmän hankinta on usein monimutkaista ja vaikeaa, sillä hankkijan on otettava monenlaisia tekijöitä huomioon ja arvioitava niiden vaikutusta lopputulokseen. Vaikuttavat tekijät voivat olla teknisiä, psykologisia, juridisia yms. (Forselius 2013, 14.) Hankinnan onnistumisen kannalta huolellinen suunnittelu on erityisen tärkeässä asemassa. Onnistumisen todennäköisyyksiä lisääviä tekijöitä ovat johdon tuki, pääkäyttäjien sitoutuminen, selkeä määritelmä vaatimuksista, realistiset tavoitteet sekä riittävä seuranta ja ohjaus (Forselius 2013, 18–19). Hankinnan onnistumista voidaan karkeasti mitata tyytyväisten käyttäjien osuudella koko käyttäjämäärästä.

Yleensä kilpailutusjärjestelmän kaltaiset investoinnit maksavat itsensä takaisin nopeasti hallinnollisina säästöinä, mutta se miten hankkijat ja toimittajat saadaan käyttämään uutta sähköistä hankintaratkaisua ja sitoutumaan sen käyttämiseen, voi koitua haasteelliseksi. (Euroopan komissio 2011, 5.) Muutosvastarinta on väistämätöntä, aina on sellaisia käyttäjiä, jotka eivät halua luopua vanhoista työvälineistä tai -tavoista. Muutosvastarintaan täytyy varautua riittävän ajoissa ja suunnitella, miten vastahakoisen käyttäjän saa hyväksymään uuden toimintatavan. (Forselius 2013, 109.) Vastahakoisuus voi johtua myös epävarmuudesta, jolloin johdon ja muiden käyttäjien tuki voi helpottaa siirtymävaihetta. Uuden toimintatavan hyväksyminen helpottuu, jos kerrotaan avoimesti uuden toimintatavan tavoitteet perusteluineen. Tulevan järjestelmän käyttäjien ajattelu-tapa on saatava myönteiseksi, joten perusteluissa on hyvä kertoa uuden toimintatavan tarpeellisuudesta, tavoitteista ja tavoista tavoitteiden saavuttamiseksi. Johtamisella, kannustamisella ja yhteistyöllä on merkittävä asema sekä muutostilanteessa että sen jälkeen.

Kilpailutusjärjestelmiä tarjoavien yritysten asiakkaat eli käyttäjät toimivat referensseinä. Yritysten verkkosivuilta yleensä löytyy osa järjestelmän käyttäjistä, joista hankintayksikkö voi hyötyä etsiessään sopivinta järjestelmää käyttöönsä. Järjestelmän käyttäjiltä hankintayksikkö voi tiedustella kokemuksia järjestelmän käytöstä ja tehdä yhteistyötä. Ihannetapauksessa kuntien koko ja hankintatoimi ovat samantyylliset, jolloin henkilökuntaa voidaan melkein saumattomasti kouluttaa yhdessä. Lisäksi hankintayksiköt voivat pitää yhteisiä hankintaan liittyviä tapaamisia, jolloin voidaan jakaa vapaasti kokemuksia, mielipiteitä ja ajatuksia esimerkiksi uuden järjestelmän käyttöönotosta.

Hankintayksikön kilpailutusjärjestelmän hankinnan jälkeen tulee huomioida myös toimittajat, jotta kaikki potentiaaliset toimittajat tietäisivät ja osaisivat hyötyä uudesta hankintatavasta. Kaupungin verkkosivuilla kannattaa tiedottaa mieluummin liian paljon kuin liian vähän. Laaja-alainen tiedottaminen kattaa mahdollisimman monet potentiaaliset tarjoajat, jolloin tarjouksia tulee enemmän. Kilpailutusjärjestelmän avulla suuri määrä tarjouksia tarkoittaa enemmän hyväksyttäviä tarjouksia ja mahdollisimman edullista hankintaa.

6 POHDINTA

Julkisia hankintoja on kehitettävä vastaamaan paremmin arjen haasteisiin, jotta Kaarinan kaupunki voi tarjota kuntalaisille jokapäiväiset peruspalvelut mahdollisimman kustannustehokkaasti. Lisäksi uudistuva hankintalaki velvoittaa hankintayksiköitä sähköistämään kilpailutusprosessin eli hankintaprosessin keskivaiheen samalle tasolle kuin prosessin alku- ja loppuvaiheet. Sähköisen hankinnan ja sopivan kilpailutusjärjestelmän avulla Kaarinan kaupunki voi saavuttaa monia toivottuja tuloksia entistä tehokkaammin. Taloudellisten paineiden kasvaessa onkin tärkeää, että menot ovat hallinnassa ja tehokkuutta pystytään lisäämään.

Täysin sähköiseen toimitapaan siirtyminen tuo mukanaan lukuisia etuja ja täysin uudenlaisia mahdollisuuksia. Kaarinan kaupungissa uuden sähköisen toimintatavan vaikutukset tulevat näkymään eri tasoilla, ja sähköinen tietojen käsittely mahdollistaa uudenlaisen johtamistavan, vaikka hankintatoimi on lähes kokonaan hajautettu. Sähköisestä hankinnasta hyötyy kaupungin lisäksi veronmaksajat, sillä he saavat sen avulla parempaa vastinetta maksamilleen veroille. Sähköinen hankinta säästää myös ympäristöä, sillä hankintayksikön tarvitsee tulostaa huomattavasti vähemmän, jos ollenkaan paperisia kilpailutusasiakirjoja. Sähköisestä toimintatavasta hyötyykin sekä talous että ympäristö.

Työssä kuvattiin manuaalisen kilpailutusprosessin ja sähköisten hankintamenetelmien päävaiheita. Uudistuvan hankintalain keskeisen sisällön tarkastelu oli oleellista työn kokonaisuuden kannalta ja toimeksiantajalle kilpailutusjärjestelmän valinta oli ensisijaisen tärkeää. Työn avulla lukija saa kattavan kuvan julkisten hankintojen kilpailutuksesta ja sen kehityksestä kohti sähköisiä hankintaratkaisuja. Työstä voivat hyötyä sekä alan opiskelijat että julkisten hankintojen parissa työskentelevät hankkijat ja toimittajat. Työn pohjalta voi olla aiheellista tutkia kilpailutusjärjestelmän käyttöönoton tuomia etuja, mahdollisuuksia ja haasteita. Tutkimusaiheet voisivat koskea myös hankintayksikön hankkijoiden suhtautumista uuteen kilpailutusjärjestelmään ja selvityksiä järjestelmän käytöstä saatavista hyödyistä.

Työn kirjoittamisprosessi oli antoisaa, mielekästä, opettavaista ja haasteellista, sillä julkisten hankintojen kilpailutuksen kehittäminen sähköisiksi hankintaratkaisuksi on aiheena hyvin mielenkiintoinen ja ajankohtainen. Opettavaista työn kirjoittamisessa oli kilpailutusjärjestelmien toimintojen kartoittaminen sekä erilaisten prosessien vaiheiden kuvaaminen. Kirjoittamisen aikana pääsin hyödyntämään Kaarinan kaupungin hankintapalveluissa opittuja taitoja kilpailutuksesta sekä koulussa opetettuja hankintoihin liittyviä tietoja.

Työ on melko tarkasti rajattu kilpailutukseen avoimen hankintamenettelyn näkökulmaa hyödyntäen, joten on mahdollista, että työ koetaan suppeaksi. Työssä kuitenkin onnistuttiin tuomaan selkeästi esille erilaisten kilpailutusprosessien vaiheet hankintayksikön ja tarjoajan näkökulmista. Lisäksi työssä kerrottiin sähköisten toimintatapojen hyötyjä ja mahdollisia haasteita. Kirjoitusprosessin haasteellisuutta lisäsi epävarmuus uudistuvan hankintalain sisällöstä sekä erillislain epäselvyys dynaamisen hankintajärjestelmän ja sähköisen huutokaupan prosessien vaiheista. Työssä onnistuttiin haasteista huolimatta kuvaamaan prosessien vaiheita suhteellisen tarkasti. Järjestelmien vertaileminen keskenään oli haasteellisinta. Vertailussa pyrittiin tasapuolisuuteen ja siihen, että vertailu toteutettiin mahdollisimman avoimesti ja objektiivisesti.

Jokaisella kilpailutusjärjestelmällä on sekä heikkouksia että vahvuuksia. Työssä esiteltyjen järjestelmien eroavaisuudet liittyivät pääasiassa järjestelmän toimintojen automaattisuuteen, asiakirjojen tuottamiseen ja arkistointiin sekä hankintamenettelyiden käyttömahdollisuuksiin. Lisäksi järjestelmien hinnoittelutavat poikkeavat toisistaan merkittävästi. Tulee muistaa, että osa järjestelmän toimintoista on tulkinnanvaraisia ja se, miten toiminnot käytännössä toimivat, voivat vaihdella huomattavasti eri järjestelmien välillä. Se, minkä hankintayksikkö kokee esimerkiksi puutteeksi, riippuu paljolti hankintayksikön tarpeista ja vaatimuksista.

Vaikka kilpailutusjärjestelmät kehittyvät nopealla tahdilla, työ antaa osviittaa niiden toiminnoista ja hyödyllisyydestä. Kilpailutusjärjestelmiä käsittelevät osuudet edesauttavat jokaista hankintayksikköä valitsemaan sopivimman kilpailutusjärjestelmäratkaisun. Kaarinan kaupungille tehdystä kilpailutusjärjestelmien ver-

tailemisesta ja valinnasta hankintayksiköt voivat saada ideoita heidän järjestelmänsä valintaan. Kilpailutusjärjestelmien toimintoja koskevaa materiaalia sai lähinnä vain niitä tarjoavilta yrityksiltä, sillä tietoja järjestelmien toiminnoista ei ollut yleisesti kaikkien saatavilla. Yhteistyön avulla pyrittiin varmistamaan, että tiedot ovat oikein ja väärinkäsityksiltä välttyttäisiin.

Kaarinan kaupunki voi tämän työn pohjalta valita sopivimman kilpailutusjärjestelmän tai selvittää aluksi kaupungin eri toimialojen hankkijoiden mielipiteitä järjestelmän käyttöönotosta. Vaikka hankintalaki uudistuu lähivuosina, hankintayksikön ei tarvitse valita tai käyttöönottaa kilpailutusjärjestelmää välittömästi. Hankintalaki ei velvoita kilpailutusjärjestelmän käyttöönottoa, mutta tavallinen sähköposti ei riitä direktiivin mukaan asiakirjojen sähköiseen välittämiseen. On mahdollista, että myöhemmin tulee jonkinlainen sähköpostin ja tietojärjestelmän yhdistelmä, mikä olisi hyväksyttävä asiakirjojen välityksessä. Myöhemmin kuitenkin saavutetaan piste, jossa julkiset hankinnat täytyy kilpailuttaa sähköisesti, joten kilpailutusjärjestelmän käyttöönottaminen hyödyttää hankintayksikköä tästä päivästä eteenpäin.

LÄHTEET

- Cloudia Oy 2015a. Cloudia Hankintajärjestelmä. Viitattu 15.1.2015 www.cloudia.fi > Ratkaisut.
- Cloudia Oy 2015b. Cloudia Kilpailutus. Viitattu 15.1.2015 www.cloudia.fi > Ratkaisut > Cloudia Kilpailutus.
- Cloudia Oy 2015c. Cloudia yrityksenä. Viitattu 15.1.2015 www.cloudia.fi > Cloudia lyhyesti > Cloudia yrityksenä.
- Cloudia Oy 2015d. Clouidian asiakkaat. Viitattu 15.1.2015 www.cloudia.fi > Asiakkaat.
- Eskola, S & Ruohoniemi, E. 2011. Julkiset hankinnat. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Euroopan komissio 2011. Vihreä kirja. EU:n julkisten hankintojen politiikan uudistamisesta kohti tehokkaampia eurooppalaisia hankintamarkkinoita. Bryssel 27.1.2011 KOM(2011) 15 lopullinen. Saatavissa myös <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0015:FIN:FI:PDF>.
- Euroopan komissio 2013. Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle sekä alueiden komitealle. Täysin sähköisten hankintojen käyttöönotto julkishallinnon nykyaikaistamiseksi. Bryssel 26.6.2013 COM(2013) 453 lopullinen. Saatavissa myös <http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2013/FI/1-2013-453-FI-F1-1.Pdf>.
- Europa 2015. Asetukset, direktiivit ja muut säädökset. Viitattu 29.1.2015. www.europa.eu > EU:n oikeus > Päätöksenteko > Asetukset, direktiivit ja muut säädökset.
- European Parliament 2015. New EU-rules on public procurement - ensuring better value for money. Viitattu 29.1.2015 www.europarl.europa.eu/portal/en > News > Newsroom > Background notes > New EU-rules on public procurement - ensuring better value for money.
- Forselius, P. 2013. Onnistunut tietojärjestelmän hankinta. Vantaa: Hansaprint.
- Hansel Oy 2014. Sähköinen kilpailuttaminen. Viitattu 10.11.2014 www.hansel.fi > Hansel > Sähköinen kilpailuttaminen.
- Hansel Oy 2015. Yhteishankinnat. Viitattu 23.1.2015 www.hansel.fi > Hansel > Yhteishankinnat.
- HILMA 2015. Hankintojen ilmoitusmenettely. Viitattu 31.1.2015 www.hankintailmoitukset.fi > Tutustu julkisiin hankintoihin > Hankintojen ilmoitusmenettely.
- Hytönen, T. & Lehtomäki, L. 2010 Valtion hankintakäsikirja 2010. Julkaisuja 48/2010. Tampere: Juvenes Print, Tampereen Yliopistopaino Oy. Saatavissa myös http://www.vm.fi/vm/fi/04_julkaisut_ja_asiakirjat/01_julkaisut/08_muut_julkaisut/20110110Valtio/Hankintakaesikirja.pdf.
- Hyvönen, O.; Kess, K.; Piisi, T.; Tuomela, H. & Uotila, J. 2007. Julkiset hankinnat hankintayksikössä. Helsinki: Edita.
- Iloranta, K. & Pajunen-Muhonen, H. 2012. Hankintojen johtaminen. Ostamisesta toimittajamarkkinoiden hallintaan. Helsinki: Tietosanoma.
- Inspecta Sertifiointi Oy 2015a. Laatujärjestelmän sertifiointi (ISO 9001). Viitattu 15.1.2015 www.inspecta.fi > Palvelut > Sertifiointi > Järjestelmäsertifiointi > Laatujärjestelmän sertifiointi (ISO 9001).

Inspecta Sertifiointi Oy 2015b. Tietoturvajärjestelmän sertifiointi (ISO/IEC 27001). Viitattu 15.1.2015 www.inspecta.fi > Palvelut > Sertifiointi > Järjestelmäsertifiointi > Tietoturvajärjestelmän sertifiointi (ISO/IEC 27001).

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2014a. Ennakko- ja jälki-ilmoitus. Viitattu 23.12.2014 www.hankinnat.fi > Hankintaprosessi > Hankinnasta ilmoittaminen > Ennakko- ja jälki-ilmoitus.

Julkisten hankintojen neuvontayksikkö 2014b. Kynnysarvot. Viitattu 3.11.2014 www.hankinnat.fi > Julkinen hankinta > Kynnysarvot.

Kaarinan kaupunki 2015. Kaarina lyhyesti. Viitattu 10.1.2015 www.kaarina.fi > Kaarina-INFO > Kaarina lyhyesti.

KL-Kuntahankinnat 2012. Kuntahankinnat on ottanut tuotantokäyttöön sähköisen kilpailutusjärjestelmän. Viitattu 15.1.2015 www.kuntahankinnat.fi > ajankohtaista > Kuntahankinnat on ottanut tuotantokäyttöön sähköisen kilpailutusjärjestelmän.

Korhonen, S. & Majava, J. 2005. Julkisen hankinnan kehittäminen elektroniseksi. Helsinki: Efe-ko Oy.

Kuusniemi-Laine, A. & Takala, P. 2008. Julkiset hankinnat käsikirja. Helsinki: Edita Prima Oy.

Logistiikan Maailma 2015. Julkiset hankinnat – hankintamenettelyt. Viitattu 23.1.2015 www.logistiikanmaailma.fi > Hankinta ja osto > Julkiset hankinnat > Julkiset hankinnat – hankintamenettelyt.

Lähde, J. & Hannonen, N. 2012. Julkisten hankintojen ilmoittaminen. Käsikirja ilmoitusmenettelyistä. Tallinna: Tietosanoma.

Neowise Oy 2015. Uusi palvelu e-hankinnat.fi julkaistu. Viitattu 16.1.2015 www.bidgate.fi > Ajankohtaista > Uusi palvelu e-hankinnat.fi julkaistu.

Oksanen, A. 2010. Kuntien yleiset hankintaohjeet. Helsinki: Suomen kuntaliitto. Saatavissa myös http://www.hankinnat.fi/fi/malleja-ja-lainsaadantoa/julkaisuja/Documents/Oksanen_kuntien_yleiset_hankintaohjeet_alkuosa_v_23.8.2010.pdf.

Pekkala, E. & Pohjonen, M. 2012. Hankintojen kilpailuttaminen ja sopimusehdot. Latvia: Tietosanoma.

Pekkala, E. & Pohjonen, M. 2014. Hankintojen kilpailuttaminen ja sopimusehdot. Tallinna: Prinston.

PTC Services 2015. TOP 10 keskeisintä muutosta hankintadirektiivissä. Viitattu 13.1.2015 www.ptcs.fi > Tietoa julkisista hankinnoista > Direktiiviuudistus > Keskeiset uudistukset hankintadirektiiviin.

Suomen Yrittäjät 2014. Julkiset hankinnat. Viitattu 23.12.2014 www.yrittajat.fi > Yritystoiminnan ABC > Julkiset hankinnat > Julkiset hankinnat.

Suomi.fi 2012. Kunnat ja kunnallishallinto. Viitattu 9.12.2014 www.suomi.fi > Valtio ja kunnat > Kunnat ja kunnallishallinto.

Tarjova Oy 2015. Tarjovan hinnasto. Viitattu 31.1.2015 www.tarjova.fi > Palvelun hinnat.

van Weele, A. 2010. Purchasing and Supply Chain Management. Hampshire: Cengage Learning EMEA.

Kilpailutusjärjestelmien vertailutaulukko

Kilpailutusjärjestelmien vertaileminen helpottuu erillisen vertailutaulukon avulla, jossa on pääasiassa käytetty järjestelmiä tarjoavien yritysten antamia tietoja. Vertailutaulukossa on Kaarinan kaupungin kannalta oleelliset toiminnot, joten taulukosta ei ilmene järjestelmien kaikkia toimintoja tai niiden automaattisuutta. Osa taulukon toiminnoista on tulkinnan varaisia, mutta taulukko antaa osviittaa, mitä toimintoja järjestelmä kattaa tällä hetkellä. Taulukossa X -merkit tarkoittavat, että järjestelmästä löytyy kyseinen toiminto ja vastaavasti O -merkit tarkoittavat ettei järjestelmästä löydy kyseistä toimintoa. Punaisella värillä on korostettu toimintoja, joissa on eniten eroja järjestelmien välillä.

	CLAUDIA	TARJOVA	HANKINTA-SAMPO
Hankintaprosessi			
Tarjouspyyntö ja kilpailutus			
asiakirjojen liittäminen	X	X	X
ennakkoilmoitus	X	X	X
julkaisu tarvittaessa Hilmaan	X	X	X
kriteerien määrittäminen	X	X	X
kriteerikirjasto usein käytetyille kriteereille	X	X	X
kysymysten ja vastausten hallinta	X	X	X
lausekirjasto usein käytetyille teksteille	X	X	X
lisätietokysymysten määräajan asettaminen	X	X	X
mallipohjien tai aikaisempien tarjouspyyntöjen käyttömahdollisuus	X	X	X
tiedustelupyyntö (markkinakartoitus)	X	O	X
pisteytyksen määrittäminen	X	X	X
suorahankintailmoitus	X	O	X
tarjouksen voimassaoloajan asettaminen	X	X	X
tarjouspyynnön julkaiseminen	X	X	X
tarjouspyynnön kommentointi	X	X	X
tarjouspyynnön ohjattu korjaaminen	X	X	X
tarjouspyynnön suunnittelu ja laadinta	X	X	X
tarjouspyyntöön tutustuneiden seuranta	X	O	X
tarjousten määräajan asettaminen	X	X	X

Tarjousten vastaanottaminen ja vertailu

automaattinen pisteytys	X	X	X
automaattinen vertailutaulukon muodostuminen	X	X	X
ennenaikaisen tarjousten avaamisen ohjelmallinen esto	X	X	X
manuaalinen pisteytys ja perustelu	X	X	X
tarjoajan tilaajavastuutietojen tarkastus	X	X	X
tarjousten avaaminen ja hylkäys	X	X	X
tarjousten vertaileminen esim. taulukossa	X	X	X
tarjousvertailun dokumentointi esim. avauspöytäkirja	X	X	X
toimittajien valinta	X	X	X
vertailun kommentointi	X	X	X

Hankinnasta päättäminen

automatoitu hankintapäätöksen laadinta	X	X	X
automatoitu puitesopimuksen laadinta	X	○	X
automatoitu sopimuksen laadinta	X	○	X
hankinnan keskeyttäminen	X	X	X
jälki-ilmoitus	X	X	X
paperisten hankintasopimuksen syöttömahdollisuus	X	X	X
paperisten hankintapäätösten syöttömahdollisuus	X	X	X
paperisten tarjousten syöttömahdollisuus	X	X	X
puitesopimuksen laadinta	X	○	X
sopimuksen laadinta	X	○	X
sopimus pohjien tai aikaisempien sopimusten käyttömahdollisuus	X	○	X
tiedoksiannon automaattiset oletusvastaanottajat	X	X	X
tiedoksianto	X	X	X

Soveltuvuus**Hankinnan suuruus**

pienhankinta	X	X	X
kansallisen kynnyksarvon ylittävät hankinnat	X	X	X
EU:n kynnyksarvon ylittävät hankinnat	X	X	X

Hankinnan kohde

tavara	X	X	X
palvelu	X	X	X
urakka	X	X	X

Menettelyvaihtoehdot yms.

avoin	X	X	X
dynaaminen hankintajärjestelmä hankintamenettelynä	X	○	X
kahden kuoren menettely	X	○	X
kilpailullinen neuvottelu	X	○	X
minikilpailutusten tekeminen ja hallinta	X	X	X
neuvottelu	X	○	X
puitejärjestely	X	X	X
rajoitettu	X	X	X
sähköinen huutokauppa	X	X	○

Tekniset vaatimukset ja integrointimahdollisuudet			
lisämoduulit	X	○	○
Tdoc	X	X	X
laskutus (Basware)	X	X	X
kirjanpito (Aditro)	X	X	X
varasto (Abilita ja Passeli)	X	X	X
järjestelmän asennus tietokoneeseen	○	○	○
tekniset vaatimukset tietokoneelta	○	○	○
tekniset vaatimukset selaimelta	○	○	○
Helppokäyttöisyys			
Dokumentit			
dokumenttien arkistointi	X	X	X
dokumenttien tuottaminen	X	X	X
kilpailutusten arkistointi	X	X	X
puitesopimuksen hallinta	X	X	X
Visuaalisuus / helppokäyttöisyys			
käyttöliittymä	X	X	X
tarjousten vertailu	X	X	X
Tarjoajan näkökulma			
Vaatimukset			
järjestelmän asennus tietokoneeseen	○	○	○
tekniset vaatimukset selaimelta	○	○	○
tekniset vaatimukset tietokoneelta	○	○	○
vaatii rekisteröitymisen	X	○	X
Tarjoamisprosessi			
dokumenttien arkistointi esim. sopimukset ja tarjoukset	X	○	X
dokumenttien liittäminen	X	X	X
kysymysten esittäminen ja vastausten luku	X	X	X
mahdollisuus tehdä rinnakkaistarjouksia	X	X	X
osatarjoukset	X	X	X
puutteellisten ja virheellisten tarjouksien lähetyksen esto	X	X	X
tarjoajan omien usein käytettyjen liitteiden arkistointi	X	X	X
tarjoushistoria	X	○	X
tarjouspyyntöjen vahtipalvelu	X	○	X
tarjouspyyntöön ja liitteisiin tutustuminen	X	X	X
tarjousten peruminen ja korjaaminen (määräaikaan asti)	X	○	X
toimittajille oma tarjousportaali	X	X	X
Muuta			
automaattinen hankintojen tilastoraportointi	X	X	X
kilpailutushälytysten määrittely	X	○	X
käyttöoikeuksien hallinta	X	X	X
laskun lähettäminen	○	○	X
laskun vastaanotto	○	○	X